

KONFERENCIJOS DĖL EUROPOS ATEITIES PASIŪLYMŲ PROJEKTAI

1. <u>„Klimato kaita ir aplinka“</u>	2
2. <u>„Sveikata“</u>	7
3. <u>„Stipresnė ekonomika, socialinis teisingumas ir darbo vietų kūrimas“</u>	11
4. <u>„ES pasaulyje“</u>	19
5. <u>„Vertybės ir teisės, teisinė valstybė, saugumas“</u>	25
6. <u>„Skaitmeninė pertvarka“</u>	30
7. <u>„Europos demokratija“</u>	35
8. <u>„Migracija“</u>	42
9. <u>„Švietimas, kultūra, jaunimas ir sportas“</u>	45

„Klimato kaita ir aplinka“

1. [Pasiūlymas: žemės ūkis, maisto gamyba, biologinė įvairovė ir ekosistemos, tarša](#)

TIKSLAS: užtikrinti saugią, tvarią, teisingą, klimato atžvilgiu atsakingą įperkamo maisto gamybą, laikantis tvarumo principų, saugant aplinką, užtikrinant biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugą bei apsirūpinimo maistu saugumą

Priemonės:

1. kurti mėlynąją ir žaliąją ekonomiką, skatinant veiksmingą ekologišką ir klimatui nekenksmingą žemės ūkį ir žuvininkystę ES ir visame pasaulyje, įskaitant ekologinį ūkininkavimą, taip pat kitų rūšių novatorišką ir tvarų ūkininkavimą, pavyzdžiui, vertikalųjį ūkininkavimą, kuris sudaro sąlygas gaminti daugiau maisto naudojant mažiau sąnaudų, kartu mažinant išmetamųjų teršalų kiekį ir poveikį aplinkai, tačiau vis tiek užtikrinant našumą ir apsirūpinimo maistu saugumą (3 forumas – 1, 2 ir 10 rekomendacijos; 2 forumas - 4 rekomendacija);
2. perorientuoti subsidijas ir stiprinti paskatas siekiant ekologinio ūkininkavimo ir tvaraus žemės ūkio, atitinkančio aiškius aplinkosaugos standartus ir padedančio siekti pasaulinių klimato tikslų (3 forumas – 1 ir 12 rekomendacijos);
3. taikyti žiedinės ekonomikos principus žemės ūkyje ir skatinti kovos su maisto švaistymu priemones (darbo grupės diskusijos, daugiakalbė skaitmeninė platforma);
4. gerokai sumažinti cheminių pesticidų ir trąšų naudojimą, atsižvelgiant į esamus tikslus, kartu užtikrinant apsirūpinimą maistu, ir remti mokslinius tyrimus siekiant sukurti tvaresnes ir natūralesnes alternatyvas (3 forumas – 10 rekomendacija, darbo grupės diskusijos);
5. nustatyti anglies dioksido absorbcijos sertifikavimą, grindžiamą patikima, pagrįsta ir skaidria anglies dioksido apskaita (plenarinės diskusijos);
6. užtikrinti daugiau mokslinių tyrimų ir inovacijų, įskaitant technologinius sprendimus, skirtus tvariai gamybai, augalų atsparumui ir tiksliajam ūkininkavimui, taip pat daugiau komunikacijos, konsultavimo sistemų bei ūkininkams skiriamų ir jų vykdomų mokymų (3 forumas – 10 rekomendacija, darbo grupės diskusijos, plenarinės diskusijos);
7. panaikinti socialinį dempingą ir skatinti teisingą ir ekologišką perėjimą prie geresnių darbo vietų, užtikrinant aukštos kokybės saugą, sveikatą ir darbo sąlygas žemės ūkio sektoriuje (darbo grupės diskusijos);
8. spręsti tokius klausimus, kaip plastiko naudojimas žemės ūkio paskirties plėvelėse ir vandens suvartojimo žemės ūkyje mažinimo būdai (daugiakalbė skaitmeninė platforma);
9. užtikrinti pagrįstą veisimą ir mėsos gamybą, daugiausia dėmesio skiriant gyvūnų gerovei ir tvarumui, taikant tokias priemones kaip aiškus ženklavimas, aukštos kokybės ir bendros gyvulininkystės ir vežimo normos, veisimo ir šėrimo ryšio stiprinimas (3 forumas – 16 ir 30 rekomendacijos).

2. [Pasiūlymas: žemės ūkis, maisto gamyba, biologinė įvairovė ir ekosistemos, tarša](#)

TIKSLAS: saugoti ir atkurti biologinę įvairovę bei kraštovaizdį ir vandenynus, taip pat šalinti taršą

Priemonės:

1. steigti, atkurti, geriau valdyti ir plėsti saugomas teritorijas siekiant išsaugoti biologinę įvairovę (FR rekomendacija, 3 forumas – 11 rekomendacija);
2. sukurti kovos su tarša sistemą su sankcijomis ir paskatomis, taikant principą „teršėjas moka“, kuri taip pat turėtų pasireikšti mokestinėmis priemonėmis ir būtų susieta su didėjančiu informuotumu ir paskatomis (3 forumas – 32 rekomendacija, FR rekomendacija, plenarinės diskusijos);
3. stiprinti savivaldybių vaidmenį plėtojant miestų planavimą ir naujų pastatų statybą, kurie padeda kurti mėlynąją ir žaliąją infrastruktūrą, vengti tolesnio dirvožemio sandarinimo bei jį stabdyti ir įvesti privalomą naujų statinių žaliųjų erdvių reikalavimą, siekiant skatinti biologinę įvairovę ir miesto miškų plėtrą (3 forumas – 5 rekomendacija, 1 forumas – 18 rekomendacija, FR rekomendacija);
4. apsaugoti vabzdžius, visų pirma vietinius ir apdulkinančius vabzdžius, be kita ko, apsaugant nuo invazinių rūšių ir geriau užtikrinant galiojančių teisės aktų vykdymą (1 forumas – 18 rekomendacija);
5. remti miškų, įskaitant sunaikintus gaisro, atkūrimą bei įveisimą, tvarios miškotvarkos vykdymo užtikrinimą ir geresnį medienos, pakeičiančios kitas medžiagas, naudojimą; nustatyti privalomus nacionalinius vietos medžių ir floros atkūrimo tikslus visose ES valstybėse narėse, atsižvelgiant į skirtingą nacionalinę padėtį ir ypatumus (3 forumas – 14 rekomendacija, 1 forumas – 18 rekomendacija);
6. užtikrinti vienkartinio naudojimo plastiko draudimo taikymą ir jį išplėsti (daugiakalbė skaitmeninė platforma);
7. apsaugoti vandens šaltinius ir kovoti su vandenynų ir upių tarša, be kita ko, kovojant su tarša mikroplastiku ir ją tiriant, skatinant aplinką tausojančią laivybą naudojant geriausias turimas technologijas ir numatant ES mokslinius tyrimus ir finansavimą alternatyvaus laivų kuro ir technologijų srityse (daugiakalbė skaitmeninė platforma, darbo grupės diskusijos);
8. riboti šviesinę taršą (darbo grupės diskusijos).

3. Pasiūlymas: klimato kaita, energija ir transportas

TIKSLAS: didinti Europos energetinį saugumą ir stiprinti ES energetinę nepriklausomybę, kartu užtikrinant teisingą pertvarką ir suteikiant europiečiams pakankamai įperkamos ir tvarios energijos; kovoti su klimato kaita, ES vaidinti pasaulinės lyderės vaidmenį tvarios energetikos politikos srityje ir laikytis pasaulinių klimato tikslų.

Priemonės:

1. užbaigti ir, kai įmanoma, paspartinti žaliąją pertvarką, visų pirma daugiau investuojant į atsinaujinančiųjų išteklių energetiką, kad būtų sumažinta priklausomybė nuo išorės energijos tiekėjų, taip pat pripažįstant vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį pereinant prie žaliosios ekonomikos (darbo grupės diskusijos);
2. energetikos politikoje įvertinti visų energijos tiekėjų iš trečiųjų šalių geopolitinį ir saugumo poveikį, įskaitant žmogaus teisėms, ekologiniams aspektams, geram valdymui ir teisinei valstybei (darbo grupės diskusijos);
3. mažinti priklausomybę nuo naftos ir dujų importo įgyvendinant efektyvaus energijos vartojimo projektus, remiant įperkamas viešojo transporto paslaugas, greitųjų geležinkelių ir krovinių

- transporto tinklą, plečiant švarios ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos tiekimą (4 forumas – 2 rekomendacija, 1 forumas – 10 rekomendacija, FR ir DE rekomendacijos);
4. gerinti kokybę ir junglumą, užtikrinti techninę priežiūrą ir pertvarkyti elektros infrastruktūrą ir elektros tinklus, kad būtų padidinta sauga ir sudarytos sąlygos pereiti prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių (1 forumas – 10 rekomendacija, darbo grupės diskusijos);
 5. investuoti į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos technologijas, pavyzdžiui, efektyvų ekologiško vandenilio naudojimą ir gamybą, ypač sektoriuose, kuriuos sunku elektrifikuoti (3 forumas – 31 rekomendacija, darbo grupės diskusijos);
 6. investuoti į naujų ekologiškų energijos šaltinių ir kaupimo metodų paieškas ir, kol nebus rasta praktinių sprendimų, skirti papildomas investicijas į esamus optimalius energijos gamybos ir kaupimo sprendimus (3 forumas – 9 ir 31 rekomendacijos);
 7. nustatyti, kad anglies dioksido filtrai būtų privalomi iškastiniu kuru kūrenamoms elektrinėms, ir teikti finansinę paramą valstybėms narėms, kurios neturi finansinių išteklių anglies dioksido filtrams įdiegti (3 forumas – 29 rekomendacija);
 8. užtikrinti teisingą pertvarką, darbuotojų saugą ir užimtumą, skiriant tinkamą finansavimą tiek jai, tiek tolesniems moksliniams tyrimams, pertvarkyti mokesčių sistemą užtikrinant sąžiningesnį apmokestinimą ir kovą su mokestiniu sukčiavimu, taip pat užtikrinti įtraukų valdymą formuojant politiką visais lygmenimis (pavyzdžiui, pasitelkiant plataus užmojo perkvalifikavimo ir (arba) kvalifikacijos kėlimo priemones, laiduojant stiprią socialinę apsaugą, išsaugant viešąsias paslaugas kaip valstybės funkciją, užtikrinant darbuotojų sveikatos ir saugos taisykles (plenarinės diskusijos, darbo grupės diskusijos, daugiakalbė skaitmeninė platforma));
 9. sukurti investicijų į klimatui nekenkiančias technologijas ir inovacijas paketą, kuris turėtų būti finansuojamas su klimatu susijusiais importo tarifais ir su klimatu susijusiais anglies dioksido koregavimo mokesčiais (DE rekomendacija);
 10. pasibaigus pereinamajam laikotarpiui iškastinis kuras nebeturėtų būti subsidijuojamas ir neturėtų būti skiriamas finansavimas tradicinei dujų infrastruktūrai (darbo grupės diskusijos);
 11. stiprinti ES lyderystę ir imtis aktyvesnio vaidmens bei atsakomybės skatinant plataus užmojo klimato politikos veiksmus, teisingą pertvarką ir paramą nuostolių ir žalos problemai spręsti tarptautinėje sistemoje, kurios centre – Jungtinės Tautos (NL rekomendacija, darbo grupės diskusijos).

4. [Pasiūlymas: klimato kaita, energija ir transportas](#)

TIKSLAS: užtikrinti kokybišką, modernią, ekologišką ir saugią infrastruktūrą, junglumą, be kita ko, kaimo ir salų regionuose, visų pirma pasitelkiant finansiškai prieinamą viešąjį transportą

Priemonės:

1. remti viešąjį transportą ir plėtoti Europos viešojo transporto tinklą, ypač kaimo ir salų regionuose, kuris būtų efektyvus, patikimas ir finansiškai prieinamas, taip pat suteikti papildomų paskatų naudotis viešuoju transportu (3 forumas – 36 rekomendacija, 4 forumas – 2 rekomendacija);
2. investuoti į greituosius ir naktinius traukinius ir Europoje nustatyti bendrą ekologiškos geležinkelių technologijos standartą, siekiant sukurti patikimą alternatyvą ir palengvinti galimybę pakeisti

trumpų nuotolių skrydžius ir nuo jų atgrasyti (darbo grupės diskusijos, daugiakalbė skaitmeninė platforma);

3. skatinti pirkti, atsižvelgiant į įperkamumą namų ūkiams, elektra varomas transporto priemonės, atitinkančias ilgo baterijų naudojimo standartus, ir skatinti (bendrą) jų naudojimą, taip pat investicijas į būtiną įkrovimo infrastruktūrą ir investicijas į kitų netaršių technologijų, skirtų transporto priemonėms, kurias sunku elektrifikuoti, kūrimą (3 forumas – 38 rekomendacija);
4. kaimo ir salų regionuose plėtoti sparčiojo interneto ryšį ir mobiliojo ryšio tinklo junglumą (3 forumas – 36 rekomendacija);
5. ekologiniu atžvilgiu gerinti esamą transporto infrastruktūrą (3 forumas – 37 rekomendacija);
6. nustatyti reikalavimą parengti miestų plėtros programas, kuriomis siekiama žalinti miestus ir mažinti juose taršą, numatant zonas be automobilių, tačiau nedarant neigiamo poveikio komercinėms zonoms (3 forumas – 6 rekomendacija);
7. gerinti dviračių transporto infrastruktūrą ir suteikti daugiau teisių dviratiniams ir pėstiesiems bei sustiprinti jų teisinę apsaugą, be kita ko, motorinių transporto priemonių eismo įvykių atveju, užtikrinant kelių eismo saugumą ir rengiant mokymus apie kelių eismo taisykles (3 forumas – 4 rekomendacija);
8. reglamentuoti kriptovaliutų, kurioms naudojamas milžiniškas elektros energijos kiekis, kasybą (daugiakalbė skaitmeninė platforma).

5. [Pasiūlymas: tvarus vartojimas, pakuotės ir gamyba](#)

TIKSLAS: Europos Sąjungoje tinkamiau naudoti ir tvarkyti medžiagas, kad jos ekonomika taptų labiau žiedinė, savarankiškesnė ir mažiau priklausoma; kurti žiedinę ekonomiką skatinant tvarius ES produktus ir gamybą; užtikrinti, kad visi ES rinkai pateikiami produktai atitiktų bendrus ES aplinkos apsaugos standartus

Priemonės:

1. Europos Sąjungoje sugriežtinti ir suderinti gamybos standartus ir užtikrinti skaidrią visų ES rinkoje parduodamų produktų ženklinimo sistemą, pagal kurią būtų atsižvelgiama į jų tvarumą ir (arba) aplinkosauginį pėdsaką ir ilgaamžiškumą, naudojant QR kodą, ekologinį balą arba skaitmeninį produkto pasą (3 forumas – 8, 13, 20, 21 rekomendacijos, 1 forumas – 16 rekomendacija, 4 forumas – 13 rekomendacija);
2. peržiūrėti pasaulines tiekimo grandines, įskaitant žemės ūkio gamybos srityje, siekiant sumažinti ES priklausomybę ir sutrumpinti grandines (daugiakalbė skaitmeninė platforma);
3. toliau vengti atliekų nustatant prevencijos ir pakartotinio naudojimo tikslus bei atliekų rūšiavimo sistemų kokybės standartus (darbo grupės diskusijos, FR rekomendacija);
4. palaipsniui atsisakyti netvarių pakuočių, reglamentuoti aplinkai saugias pakuotes ir vengti medžiagų švaistymo pakuotėms, taikant finansines paskatas ir baudas, taip pat investuojant į alternatyvų mokslinius tyrimus (3 forumas – 15 ir 25 rekomendacija, 1 forumas – 12 rekomendacija, 4 forumas – 16 rekomendacija);
5. įdiegti ES masto pakuočių užstato grąžinimo sistemą ir pažangius talpyklų standartus (3 forumas – 22 ir 23 rekomendacijos, daugiakalbė skaitmeninė platforma);

6. sukurti ES platformą, kurioje suteikiamos žinios, kaip užtikrinti ilgalaikį ir tvarų produktų naudojimą ir kaip taisyti produktus, įskaitant vartotojų asociacijų turimą informaciją (3 forumas – 20 rekomendacija);
7. nustatyti ankstyvo arba pernelyg ankstyvo (įskaitant suplanuotą) nusidėvėjimo problemos sprendimo priemones, užtikrinti ilgesnį garantinį laikotarpį, remti teisę į remontą ir užtikrinti suderinamų atsarginių dalių tiekimą ir prieinamumą (3 forumas – 20 rekomendacija, FR ir DE rekomendacijos, 1 forumas – 14 rekomendacija);
8. sukurti antrinių žaliavų rinką, be kita ko, apsvarstant reikalavimus dėl perdirbtų medžiagų procentinės dalies, taip pat skatinant naudoti mažiau žaliavų (darbo grupės diskusijos);
9. skubiai įgyvendinti plataus užmojo tvarios tekstilės strategiją ir nustatyti mechanizmą, kuriuo užtikrinama, kad vartotojai žinotų, ar gaminyje atitinka tvarumo kriterijus (3 forumas – 28 rekomendacija, darbo grupės diskusijos);
10. imtis ES lygmens veiksmy, kuriais sudaromos palankesnės sąlygos vartotojams produktus naudoti ilgiau ir jie skatinami tai daryti (3 forumas – 20 rekomendacija);
11. griežtinti aplinkosaugos standartus ir užtikrinti su atliekų eksportu ES viduje ir iš ES į trečiąsias šalis susijusių atitiktį (4 forumas – 15 rekomendacija, daugiakalbė skaitmeninė platforma);
12. nustatyti priemones, kuriomis būtų ribojama aplinkai kenksmingų produktų reklama, įvedant privalomą atsakomybės ribojimo pareiškimą dėl ypač kenksmingų aplinkai produktų (3 forumas – 22 rekomendacija);
13. nustatyti griežtesnius gamybos standartus ir sąžiningas darbo sąlygas visoje gamybos ir vertės grandinėje (3 forumas – 21 rekomendacija).

6. Pasiūlymas: informavimas, sąmoningumo didinimas, dialogas ir gyvenimo būdas

TIKSLAS: plėtoti žinias, sąmoningumą, švietimą ir dialogą aplinkos, klimato kaitos, energijos vartojimo ir tvarumo klausimais.

Priemonės:

1. sukurti sąveikią patikrintais faktais grindžiamos informacijos platformą, kurioje būtų pateikiama reguliariai atnaujinama ir įvairi mokslinė aplinkos srities informacija (3 forumas – 33 rekomendacija);
2. remti informavimo apie sąmoningumą ekologijos srityje kampanijas, įskaitant ilgalaikę ES tvaraus vartojimo ir gyvenimo būdo kampaniją (DE, NL ir FR rekomendacijos, 3 forumas – 7 rekomendacija);
3. skatinti dialogą ir konsultacijas visais sprendimų priėmimo lygmenimis, ypač su jaunimu ir vietos lygmeniu, ir sudaryti jiems palankesnes sąlygas (DE, NL ir FR rekomendacijos, 3 forumas – 27 ir 35 rekomendacijos, plenarinės diskusijos);
4. ES, padedant valstybėms narėms, parengti bendrą Europos chartiją, skirtą aplinkos klausimams ir visų piliečių sąmoningumo aplinkos srityje didinimui (3 forumas – 7 rekomendacija);
5. rengti švietimo kursus ir mokomąją medžiagą visiems, kad būtų padidintas raštingumas klimato ir tvarumo srityse ir sudarytos sąlygos mokytis visą gyvenimą aplinkosaugos klausimais (1 forumas – 15 ir 35 rekomendacija, 3 forumas – 24 rekomendacija, darbo grupės diskusijos);

6. į švietimą įtraukti maisto gamybą ir biologinės įvairovės apsaugą, įskaitant neperdirbto maisto privalumą prieš perdirbtą maistą, ir skatinti įveisti mokyklų daržus, subsidijuoti miestų daržininkystės projektus bei vertikalųjį ūkininkavimą; apsvarstyti galimybę, kad mokyklose biologinė įvairovė taptų privalomu dalyku, ir didinti sąmoningumą biologinės įvairovės srityje pasitelkiant žiniasklaidos kampanijas bei skatinant visoje ES rengti konkursus (vietos bendruomenės masto konkursus) (3 forumas – 5 rekomendacija, 1 forumas – 18 rekomendacija);
7. stiprinti ES vaidmenį ir veiksmus aplinkos ir švietimo srityse, išplečiant ES kompetenciją švietimo klimato kaitos ir aplinkosaugos klausimais srityje, taip pat klausimams, kurie laikomi Europos svarbos klausimais, pavyzdžiui, susijusiems su aplinka, plačiau taikant sprendimų priėmimo kvalifikuota balsų dauguma principą (NL ir FR rekomendacijos);
8. klimato apsaugos ir aplinkos išsaugojimo sumetimais skatinti rinktis augalinę mitybą (daugiakalbė skaitmeninė platforma).

„Sveikata“

7. [Pasiūlymas: sveika mityba ir sveika gyvensena¹](#)

TIKSLAS: užtikrinti, kad visi europiečiai galėtų gauti žinių apie sveiką maistą bei sveiko ir įperkamo maisto – sveikos gyvensenos pagrindo, visų pirma, įgyvendinant

Priemonės:

1. nustatyti minimalius maisto kokybės standartus, taip pat užtikrinti maisto produktų atsekamumą, be kita ko, apribojant antibiotikų ir kitų gyvūnams skirtų vaistų naudojimą tiek, kiek tikrai būtina gyvūnų sveikatai ir gerovei apsaugoti, užuot naudojus vaistus prevenciniais tikslais, taip pat užtikrinti, kad būtų taikoma atitinkama sugriežtinta kontrolė [#233, #17];
2. nuo ankstyvo amžiaus ugdyti žmonių sveikus įpročius ir skatinti juos rinktis saugų ir sveiką maistą apmokestinant nesveikus perdirbtus maisto produktus ir užtikrinant lengvai prieinamą informaciją apie maisto produktų poveikį sveikatai; šiuo tikslu sukurti Europos mastu taikomą perdirbtų maisto produktų vertinimo sistemą, pagrįstą nepriklausomomis ir ekspertų žiniomis, ir ženklą, nurodantį, kad maisto produktų gamyboje buvo naudojamos hormoninės ir endokrininės sistemos ardančios medžiagos. Todėl reikėtų stiprinti stebėseną ir geriau užtikrinti esamų taisyklių vykdymą, taip pat apsvarstyti galimybę jas sugriežtinti [#18, #19, darbo grupės diskusijos];
3. skatinti dialogą su maisto grandinės subjektais nuo gamybos iki pardavimo siekiant įmonių socialinės atsakomybės sveiko maisto srityje [#19, darbo grupės diskusijos];
4. ES lygmeniu remti sveiko ir įperkamo maisto tiekimą viešąsias paslaugas teikiančiose įstaigose, pavyzdžiui, mokyklų valgyklose, ligoninėse ar slaugos namuose, be kita ko, skiriant specialų finansavimą [#3, plenarinė sesija, darbo grupės diskusijos];
5. investuoti į antibiotikų vartojimo ir hormoninių medžiagų bei endokrininę sistemą ardančių medžiagų poveikio žmogaus sveikatai mokslinius tyrimus [#17, #18].

8. [Pasiūlymas: stipresnė sveikatos priežiūros sistema³](#)

TIKSLAS: stiprinti sveikatos priežiūros sistemų atsparumą ir kokybę, visų pirma įgyvendinant

Priemonės:

1. sukurti Europos sveikatos duomenų erdvę, kuri palengvintų keitimąsi sveikatos duomenimis. Būtų galima joje, naudojantis ES asmeniniu elektroniniu sveikatos pasu ir laikantis duomenų apsaugos taisyklių, (savanoriškai) talpinti asmeninius medicininius įrašus [#41, darbo grupės diskusijos];
2. užtikrinti tinkamas darbo sąlygas, ypač pasitelkiant aktyvias kolektyvines derybas, be kita ko, dėl darbo užmokesčio ir darbo sąlygų, taip pat suderinti sveikatos priežiūros specialistų rengimo ir sertifikavimo standartus; reikėtų pagal programos „Erasmus“ modelį kurti medicinos mokymosi įstaigoms skirtas tinklaveikos ir mainų programas, taip padedant tobulinti įgūdžius. Siekiant užtikrinti talentų išsaugojimą, jaunų specialistų žinias ir darbo patirtį, reikia sukurti ES mainų

¹ Piliiečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: #3, #17, #18, #19.

² # = Europos piliiečių forumo rekomendacija

³ Piliiečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: #39, #40, #41, #42, #43, #49, NL1, NL2, #51.

- programas, kuriomis būtų motyvuojami mūsų gyvybės mokslų talentai, kad jų nepritrauktų trečiosios šalys [#39, darbo grupės diskusijos];
3. ES lygmeniu užtikrinti strateginį savarankiškumą, taip siekiant išvengti priklausomybės nuo trečiųjų šalių [NL2]⁴ vaistų (ypač veikliųjų medžiagų) ir medicinos prietaisų (įskaitant žaliavas). Visų pirma, pasitelkiant esamas Europos Sąjungos agentūras ir Europos pasirengimo ekstremaliosioms sveikatos situacijoms ir reagavimo į jas instituciją (HERA), ES lygmeniu reikėtų sudaryti ne tik svarbiausių ir prioritetinių, bet ir naujoviškų vaistų ir gydymo būdų (pvz., biotechnologijų sprendimų) sąrašą, taip siekiant užtikrinti jų prieinamumą piliečiams; apsvarstyti galimybę pradėti koordinuotą strateginių atsargų kaupimą visoje ES; siekiant įgyvendinti būtinus koordinuotus ilgalaikius veiksmus Sąjungos lygmeniu, iš dalies pakeičiant SESV 4 straipsnį, sveikatą ir sveikatos priežiūrą priskirti pasidalijamajai ES ir ES valstybių narių kompetencijai [#40, #49, plenarinės diskusijos, darbo grupės diskusijos];
 4. toliau plėtoti, koordinuoti ir finansuoti esamas sveikatos mokslinių tyrimų ir inovacijų programas nepakenkiant kitoms su sveikata susijusioms programoms, be kita ko, Europos referencijos centrų tinklams, nes jie yra labai specializuoto ir sudėtingo gydymo medicininės priežiūros tinklų plėtos pagrindas [#42, #43, darbo grupės diskusijos];
 5. investuoti į sveikatos sistemas, ypač viešąsias ir ne pelno siekiančias, infrastruktūrą ir skaitmeninę sveikatos priežiūrą ir užtikrinti, kad sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai laikytųsi visapusiško paslaugų prieinamumo, įperkamo ir kokybės principų, taip užtikrinant, kad ištekliai nebūtų eikvojami pelno siekiantiems sveikatos priežiūros paslaugų teikėjams, beveik arba visiškai neatsižvelgiantiems į bendrąjį interesą. [#51, darbo grupės diskusijos];
 6. teikti valstybėms narėms griežtas rekomendacijas investuoti į veiksmingas, fiziškai ir finansiškai prieinamas, kokybiškas ir atsparias sveikatos priežiūros sistemas, visų pirma įgyvendinant Europos semestrą. Karo Ukrainoje poveikis visuomenės sveikatai rodo, kad reikia toliau kurti atsparias sveikatos priežiūros sistemas ir solidarumo mechanizmus [#51, darbo grupės diskusijos].

9. Pasiūlymas: platesnė sveikatos samprata⁵

TIKSLAS: taikyti holistinį požiūrį į sveikatą, dėmesį skiriant ne tik ligoms ir vaistams, bet ir sveikatos raštingumui bei ligų prevencijai, taip pat skatinti bendrą supratimą apie sunkumus, su kuriais susiduria sergantieji ar neįgalieji, laikantis koncepcijos „Viena sveikata“, kuri turėtų būti akcentuojama kaip horizontalusis ir pagrindinis principas, apimantis visas ES politikos sritis.

Priemonės:

1. gerinti supratimą apie psichikos sveikatos problemas, įskaitant mažų vaikų sveikatos problemas bei ankstyvą diagnostiką, ir jų sprendimo būdus, remiantis visoje ES sukaupta gerąja patirtimi, kuri būtų lengvai prieinama Geriausios praktikos visuomenės sveikatos srityje portale. Siekiant didinti informuotumą, ES institucijos ir atitinkami suinteresuotieji subjektai turėtų organizuoti keitimosi geriausios praktikos pavyzdžiais renginius ir padėti jų dalyviams skleisti informaciją apie geriausios praktikos pavyzdžius savo vietovėse. Turėtų būti parengtas ES psichikos sveikatos veiksmų planas, kuriame būtų numatyta ilgalaikė psichikos sveikatos strategija, be kita ko, mokslinių tyrimų srityje, ir būtų svarstomas specialistų, įskaitant nepilnamečiams, pakankamo klausimas, taip pat artimiausioje ateityje būtų paskelbti specialūs Europos psichikos sveikatos metai [#44, #47, darbo grupės diskusijos];

⁴ Nacionalinio piliečių forumo rekomendacija.

⁵ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: #44, #45, #46, #47, #50.

2. ES lygmeniu parengti standartinę sveikos gyvensenos švietimo programą, apimančią ir lytinį švietimą. Ji taip pat turėtų apimti veiksmus, kurie būtų skirti sveikai gyvensenai ir aplinkos apsaugai skatinti ir kurie galėtų padėti užkirsti kelią daugeliui ligų, pavyzdžiui, skatinti važinėjimą dviračiu, kaip sveiką kasdienio judumo priemonę. Tokią programą valstybės narės ir mokyklos prireikus nemokamai galėtų naudoti savo mokymo programose. Ši programa taip pat padėtų įveikti stereotipus apie sergančius ar neįgaliuosius [#46, darbo grupės diskusijos];
3. parengti pirmosios pagalbos kursus (įskaitant praktiką), kuriuos nemokamai galėtų lankyti visi piliečiai, ir apsvastyti galimybę tokius privalomus kursus reguliariai ir įprastai rengti studentams ir darbuotojams. Be to, visose valstybėse narėse viešosiose vietose turėtų būti nustatytas minimalus defibriliatorių skaičius [#50];
4. išplėsti sveikatos savaitės iniciatyvą, kuri tą pačią savaitę vyktų visoje ES ir per kurią būtų aptariami visi su sveikata susiję klausimai. Taip pat turėtų būti apsvastytos sveikatos metų iniciatyvos, pradedant psichikos sveikatos metais [#44, darbo grupės diskusijos];
5. dėl medicininių priežasčių, pavyzdžiui, fibromialgijos ir endometriozės atvejais, naudojamas hormonines kontracepcijos priemones ir moterų higienos priemones apmokestinimo atžvilgiu pripažinti įprasto medicininio gydymo dalimi; užtikrinti reprodukcinės sistemos sutrikimų gydymo prieinamumą visiems, turintiems vaisingumo problemų [#45, darbo grupės diskusijos];

[10. Pasiūlymas: vienodos galimybės visiems naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis⁶](#)

TIKSLAS: įtvirtinti „teisės į sveikatą“ principą, užtikrinant, kad visi europiečiai lygios ir visuotinė prieigos sąlygomis gautų įperkamas ir kokybiškas prevencinės ir gydomosios medicinos sveikatos priežiūros paslaugas.

Priemonės:

1. ES lygmeniu nustatyti būtiniausius bendrus sveikatos priežiūros standartus, kurie taip pat apimtų prevenciją bei sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir artumą, taip pat teikti paramą siekiant šių standartų [#39, darbo grupės diskusijos];
2. pripažinti, kad būtina visapusiškai atsižvelgti į subsidiarumo principą ir itin svarbų vietos, regioninių ir nacionalinių subjektų vaidmenį sveikatos srityje [NL3], užtikrinti gebėjimą veikti ES lygmeniu, kai teisės į sveikatą klausimai geriausiai gali būti išspręsti būtent šiuo lygmeniu; sudaryti sąlygas greičiau ir veiksmingiau priimti sprendimus svarbiausiais klausimais ir gerinti Europos valdymo veiksmingumą siekiant plėtoti Europos sveikatos sąjungą (pvz., pandemijos ar retųjų ligų atveju) [#49, FR11 pageidavimas, skaitmeninė platforma];
3. išnaudojant visas esamos sistemos galimybes, stiprinti Europos sveikatos sąjungą ir sveikatą bei sveikatos priežiūrą priskirti pasidalijamajai ES ir ES valstybių narių kompetencijai [#49, FR11 pageidavimas, skaitmeninė platforma, darbo grupės diskusijos];⁷
4. užtikrinti, kad kiekvienas asmuo galėtų naudotis esamais gydymo metodais, nesvarbu, kurioje ES vietovėje jie pirmiausia pradedami taikyti. Šiuo tikslu reikia gerinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, ypač retųjų ligų, vėžio, širdies ir kraujagyslių ligų ir labai specializuoto gydymo, pavyzdžiui, organų persodinimo ir stiprių nudegimų gydymo, klausimais. Turėtų būti

⁶ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: #39, #40, #45, #48, #49, #50, #51, FR8 pakeitimas, FR11 pageidavimas, NL2, NL3.

⁷ Nyderlandų piliečių forumo rekomendacijos skiriasi nuo Europos piliečių forumo rekomendacijų, nes teigiama, kad už sveikatą ir sveikatos priežiūrą visų pirma turėtų būti atsakingos valstybės narės [NL3].

- sukurtas Europos transplantantų ir organų donorystės tinklas, kuris būtų naudingas visiems Europos pacientams, kuriems reikia transplantanto [plenarinė sesija, darbo grupės diskusijos];
5. užtikrinti priežiūros įperkumą daugiau investuojant į sveikatos priežiūrą, visų pirma į odontologinę priežiūrą, įskaitant profilaktiką, taip pat užtikrinti, kad per 15–20 metų įperkamos odontologinės priežiūros paslaugos būtų prieinamos visiems [#48, darbo grupės diskusijos];
 6. užtikrinti, kad gydymas ir vaistai visoje ES būtų teikiami už vietoje prieinamą kainą ir būtų vienodos kokybės, be kita ko, šalinant esamą vidaus rinkos susiskaidymą [#40, NL3, darbo grupės diskusijos, plenarinė sesija];
 7. kovoti su skurdu sveikatos srityje, skatinant teikti nemokamą odontologinę priežiūrą vaikams, mažas pajamas gaunantiems gyventojams ir kitoms pažeidžiamoms grupėms, pavyzdžiui, neįgaliesiems; taip pat apsvarstyti prastos būsto kokybės poveikio sveikatai klausimą [#48, darbo grupės diskusijos];
 8. sveikatos priežiūros srityje vadovautis tarptautiniu požiūriu ir pripažinti, kad vaistai turėtų būti prieinami visur, taip pat ir skurdesnėse šalyse [NL2].

„Stipresnė ekonomika, socialinis teisingumas ir darbo vietų kūrimas“

Ižanga

Gyvename ypatingais laikais. ES bus vertinama už jos pastangas įveikti dabartines krizes ir tapti stipresne, taikant tvaresnį, įtraukesnį, konkurencingesnį ir atsparesnį augimo modelį. Rusijos invazija į Ukrainą ir COVID-19 pandemija pakeitė ES veidą. Konferencijoje taip pat reikės aptarti šio karo socialines ir ekonomines pasekmes jau ir taip po pandemijos susiklosčius labai sudėtingoms aplinkybėms. Be to, klimato kaita vis dar kelia nuolatinę grėsmę žmonijai ir turės dramatišką poveikį ekonomikai ir mūsų visuomenei. Iš gautų rekomendacijų aišku, kad piliečiai ragina ES imtis ryžtingesnių veiksmų. Dėl neišspręstų tarpvalstybinių iššūkių, pavyzdžiui, nelygybės, konkurencingumo, sveikatos, klimato kaitos, migracijos, skaitmeninimo ar sąžiningo apmokestinimo, reikia tinkamų europinių sprendimų. Iš rekomendacijų ir diskusijų taip pat aišku, kad mums reikia išsamios strategijos, kad būtų užtikrinta didesnė Europos piliečių gerovė įvairiose jų gyvenimo srityse. Kai kuriuos šios strategijos elementus galima rasti jau vykdomose politikos priemonėse ir juos galima įgyvendinti visapusiškai pasinaudojant esama institucine struktūra Europos ir nacionaliniu lygmenimis. Kitiems reikės naujų politikos priemonių, o kai kuriais atvejais – sutarčių pakeitimų. Tačiau naujos politikos priemonės ir sutarčių pakeitimai turėtų būti vertinami kaip gerovės didinimo priemonės, o ne kaip galutiniai tikslai. Įmanoma ir būtina pertvarkyti ES taip, kad būtų užtikrintas jos strateginis savarankiškumas, tvarus ekonomikos augimas, gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimas ir žmogiškoji pažanga, nealinant ir nenaikinant mūsų planetos ir laikantis atnaujintos visuomenės sutarties gairių. Šios rekomendacijos yra skirtos šiems tikslams pasiekti. Toliau pateikti pasiūlymai turėtų būti aiškinami atsižvelgiant į tai, kad visos Europos piliečiai pateikė labai įvairių nuomonių ir rekomendacijų. Ši nuomonių įvairovė yra vienas iš unikalių Europos privalumų.

11. Pasiūlymas: tvarus ekonomikos augimas ir inovacijos⁸

Tikslas: Siūlome, kad ES remtų perėjimą prie tvaraus ir atsparaus ekonomikos augimo modelio, atsižvelgdama į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką su stipriu socialiniu aspektu Europos semestre ir įgalindama piliečius, profesines sąjungas ir įmones. Įprasti makroekonominiai rodikliai ir BVP galėtų būti papildyti naujais rodikliais, kad būtų galima įgyvendinti naujus Europos prioritetus, pavyzdžiui, Europos žaliąjį kursą arba Europos socialinių teisių ramstį, ir geriau atsižvelgti į ekologinę ir skaitmeninę pertvarką bei žmonių gerovę. Šį tikslą būtų galima pasiekti toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. skatinti įmones vykdyti ekologiškesnius gamybos procesus ir remti įmones, kad jos rastų geriausius sprendimus, bei teikti teigiamas ir neigiamas paskatas (Europos piliečių forumo 11 ir 12 rekomendacijos), taip pat didinti vietos gamybą ir vartojimą (diskusijos);
2. siekti tvaresnės žiedinės ekonomikos sprendžiant suplanuoto nusidėvėjimo klausimą ir užtikrinant teisę į remontą (Europos piliečių forumo 14 rekomendacija);
3. peržiūrėti ES ekonomikos valdymą ir Europos semestrą siekiant užtikrinti, kad žalioji ir skaitmeninė pertvarka, socialinis teisingumas ir socialinė pažanga būtų neatsiejami nuo ekonomikos

⁸ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 9, 10, 11, 12, 14; Nyderlandai: 1; Italija: 1.1; Lietuva: 3, 8.

konkurencingumo, kartu paisant ekonominio ir fiskalinio Europos semestro pobūdžio. Be to, kad būtų pagerintas Europos semestro taikymas ir atskaitomybė, į jo įgyvendinimą reikia labiau įtraukti socialinius partnerius bei vietos ir regionų valdžios institucijas (interneto platforma ir diskusijos);

4. spręsti vienkartinį plastikinių pakuočių ir (arba) vienkartinės taros naudojimo problemą (Europos piliečių forumo 12 rekomendacija);
5. plačiau naudoti Europos technologijas ir paversti jas perspektyvia alternatyva užsienio technologijoms (diskusijos);
6. skatinti naujų medžiagų ir technologijų mokslinius tyrimus, taip pat novatorišką esamų medžiagų naudojimą, kartu užtikrinant, kad mokslinių tyrimų pastangos nebūtų dubliuojamos (Europos piliečių forumo 1 rekomendacija, NL 1);
7. spręsti energijos tvarumo, įperkamo ir prieinamo klausimus, atsižvelgiant į energijos nepriteklių ir priklausomybę nuo ES nepriklausančių valstybių, didinant tvariai gaunamos energijos dalį (Europos piliečių forumo 10 rekomendacija, LT 3, IT 1.1);
8. informuoti įmones ir piliečius, kaip elgtis tvariau ir užtikrinti teisingą pertvarką, grindžiamą socialiniu dialogu ir kokybiškais darbo vietomis (Europos piliečių forumo 12 rekomendacija ir interneto platforma);
9. į naujus ES prekybos susitarimus įtraukti plataus užmojo socialinius, darbo ir sveikatos standartus, įskaitant darbuotojų sveikatos ir saugos standartus (LT 8).

12. Pasiūlymas: ES konkurencingumo didinimas ir tolesnis bendrosios rinkos stiprinimas⁹

Tikslas: Siūlome stiprinti Europos Sąjungos ekonomikos, bendrosios rinkos bei pramonės konkurencingumą ir atsparumą ir spręsti strateginės priklausomybės klausimus. Turime skatinti ES verslumo kultūrą, kurioje palaikomos ir klesti novatoriškos įvairaus dydžio įmonės, visų pirma labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės, taip pat startuoliai, siekiant prisidėti prie atsparesnės ir darnesnės visuomenės kūrimo. Reikia stiprios veiksmingos rinkos ekonomikos, kad būtų lengviau kurti socialiai atsakingesnę Europą. Šį tikslą būtų galima pasiekti toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. sukurti aiškią Europos ekonomikos viziją ir naudotis Europos pranašumais, kokybe ir įvairove, kartu atsižvelgiant į ekonominius ir kitokius valstybių narių skirtumus, taip pat skatinti įmonių bendradarbiavimą ir konkurenciją (NL 1 ir 2);
2. konsoliduoti tai, kas buvo padaryta bendros valiutos sukūrimo bei mokėjimo sistemų ir telekomunikacijų sujungimo srityje (IT 4.a.2);
3. mažinti produktų standartizavimą bei pripažinti vietos ir regionų kultūrinius ir gamybos ypatumus (gerbti gamybos tradicijas) (IT 2.2);
4. didinti socialinę ir ekonominę konvergenciją bendrojoje rinkoje pilnai įgyvendinant esamas iniciatyvas, pavyzdžiui, bankų sąjungą ir kapitalo rinkų sąjungą, taip pat įgyvendinant į ateitį orientuotą mūsų ekonominės ir pinigų sąjungos reformą (diskusijos);

⁹ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 10, 11, 14; Vokietija: 2.1, 2.2; Nyderlandai: 1, 2; Prancūzija: 3, 9; Italija: 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 4.a.2, 6.1; Lietuva: 1, 7.

5. skatinti stiprios pramoninės bazės ir pagrindinių didelio poveikio technologijų inovacijų politiką, taip pat į ateitį orientuotą klimato politiką kartu su pramonės konkurencingumu, turinčiu stiprų socialinį aspektą, remiantis socialiniu dialogu ir gerai veikiančiais darbo santykiais (diskusijos);
6. visose naujose iniciatyvose ypatingą dėmesį skirti MVĮ, kurios yra mūsų ekonomikos pagrindas. Visuose ES pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų turi būti laikomasi principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“, o Komisijos poveikio vertinimuose turėtų būti sustiprintas poveikio MVĮ tyrimas, laikantis aiškių principų, kartu visapusiškai paisant socialinių ir aplinkos apsaugos standartų bei vartotojų teisių (diskusijos);
7. užtikrinti MVĮ dalyvavimą finansavimo paraiškose, konkursuose ir tinkluose su kuo mažesne administracine našta. Tokios institucijos kaip Europos inovacijų taryba ir Europos investicijų bankas turėtų toliau plėtoti MVĮ, įgyvendinančių labai rizikingus inovacijų projektus, galimybes gauti finansavimą (diskusijos);
8. sukurti geresnę investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas sistemą, kuria būtų siekiama tvaresnių ir biologinę įvairovę didinančių verslo modelių (Europos piliečių forumo 10, 11 ir 14 rekomendacijos); sutelkti dėmesį į technologijas ir inovacijas kaip augimo varomąsias jėgas (IT 1.3);
9. skatinti kolektyvinius ekonominės veiklos rezultatus pasitelkiant autonominę ir konkurencingą pramonę (FR 3);
10. nustatyti ir plėtoti strateginius sektorius, įskaitant kosmoso, robotikos ir dirbtinio intelekto sektorius (FR 3 ir 9);
11. investuoti į turizmą ir kultūrą pagrįstą ekonomiką, apimant daugybę mažų lankytinų vietų Europoje (IT 1.2);
12. spręsti tiekimo saugumo klausimą įvairinant gamybai naudojamų komponentų ir žaliavų šaltinius, taip pat didinant pagrindinių prekių, pavyzdžiui, susijusių su sveikata, maistu, energetika, gynyba ir transportu, gamybą Europoje (FR 9, LT 1, IT 1.4);
13. skatinti Europos įmonių skaitmeninimą, pavyzdžiui, parengiant specialią rezultatų suvestinę, kad įmonės galėtų palyginti savo skaitmeninimo lygį, su bendru tikslu didinti konkurencingumą (DE 2.1);
14. skatinti skaitmeninę sanglaudą siekiant didinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, kaip nustatyta Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (diskusijos);
15. stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą siekiant didinti sanglaudą ir atsparumą regionuose ir už jų ribų, skatinant taikyti Europos tarpvalstybinį mechanizmą ir panašias priemones (diskusijos);
16. didinti ir propaguoti tarpvalstybinio mokymo galimybes, siekiant kelti Europos darbo jėgos kvalifikaciją ir didinti konkurencingumą, kartu didinant piliečių ekonominį raštingumą (DE 2.2, LT 7); skatinti darbuotojų mainus Europoje pasitelkiant Europos darbo centrą (IT 6.1); skatinti jaunimą studijuoti gamtos mokslų dalykus (IT 1.5);
17. mažinti nebūtinus biurokratinis formalus (leidimų, sertifikavimo) (IT 2.1);
18. kovoti su klastojimu ir nesąžininga konkurencija; (IT 2.4);
19. užtikrinti aktyvesnį startuolių ir MVĮ dalyvavimą inovacijų projektuose, nes tai didina jų inovacinius pajėgumus, konkurencingumą ir tinklų kūrimą (interneto platforma, diskusijos);
20. bendrosios rinkos konsolidavimas ir apsauga turėtų išlikti prioritetu; ES ir nacionalinio lygmens priemonės ir iniciatyvos neturėtų kenkti bendrajai rinkai ir turėtų prisidėti prie laisvo žmonių, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimo (diskusijos);

21. turėtų būti atliekama naujų ES politikos iniciatyvų „konkurencingumo patikra“, siekiant išanalizuoti jų poveikį įmonėms ir jų verslo aplinkai (verslo sąnaudos, gebėjimas diegti inovacijas, tarptautinis konkurencingumas, vienodos veiklos sąlygos ir t. t.). Tokia patikra turi atitikti Paryžiaus susitarimą, darnaus vystymosi tikslus, įskaitant lyčių lygybę, ir neturi pakenkti nei žmogaus, socialinių ir darbuotojų teisių apsaugai, nei aplinkos ir vartotojų apsaugos standartams. Šiuo tikslu taip pat siūlome įsteigti Europos patariamąją konkurencingumo įstaigą, kuri stebėtų, kaip atliekama konkurencingumo patikra, ir visų pirma įvertintų bendrą teisės aktų poveikį, taip pat pateiktų pasiūlymų, kaip pagerinti tinkamas pagrindines ES įmonių konkurencingumo sąlygas. Tokia įstaiga į savo valdymą turėtų įtraukti organizuotos pilietinės visuomenės atstovus ir socialinius partnerius (diskusijos).

13. Pasiūlymas: įtraukiosios darbo rinkos¹⁰

Tikslas: Siūlome gerinti darbo rinkų veikimą, kad jose būtų užtikrintos sąžiningesnės darbo sąlygos ir skatinama lyčių lygybė bei užimtumas, be kita ko, jaunimo ir pažeidžiamų grupių užimtumas. ES, jos valstybės narės ir socialiniai partneriai turi siekti panaikinti dirbančiųjų skurdą, spręsti platformų darbuotojų teisių klausimą, uždrausti neapmokamas stažuotes ir užtikrinti sąžiningą darbo jėgos judumą ES. Turime skatinti socialinį dialogą ir kolektyvines derybas. Turime užtikrinti visapusišką Europos socialinių teisių ramsčio, įskaitant jo atitinkamus pagrindinius 2030 m. tikslus, įgyvendinimą ES, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis lygių galimybių ir galimybių įsidarbinti bei tinkamų darbo sąlygų srityse, kartu atsižvelgiant į kompetencijas ir subsidiarumo bei proporcingumo principus, be to, į Sutartis įtraukti Socialinės pažangos protokolą. Tai darant reikėtų gerbti nacionalines tradicijas ir socialinių partnerių autonomiją bei bendradarbiauti su pilietine visuomene. Šį tikslą būtų galima pasiekti toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. užtikrinti, kad teisės aktais nustatytas minimalus darbo užmokestis kiekvienam darbuotojui visose valstybėse narėse garantuotų galimybę užsitikrinti deramą ir panašią gyvenimo kokybę. Turėtų būti nustatyti aiškūs kriterijai (pvz., nacionalinio lygmens darbo užmokesčio vidurkis ir mediana, pragyvenimo išlaidos, infliacija bei skurdo ribą viršijančios pajamos), į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant minimalaus darbo užmokesčio lygį. Kad minimaliojo teisės aktais nustatyto darbo užmokesčio dydžiai būtų tinkami, jie turėtų būti reguliariai peržiūrimi atsižvelgiant į šiuos kriterijus. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas veiksmingam šių taisyklių įgyvendinimui ir gyvenimo lygio stebėsenai ir pažangos stebėjimui. Tuo pat metu visoje ES turėtų būti stiprinamos ir skatinamos kolektyvinės derybos (Europos piliečių forumo 1 ir 30 rekomendacijos, DE 4.2, interneto platforma);
2. įvertinti ir griežtinti Darbo laiko direktyvos (Direktyva 2003/88/EB) ir kitų atitinkamų teisės aktų, kuriais užtikrinama sveika profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra, įgyvendinimą atsižvelgiant į naujas nacionalines šios srities politikos priemones (Europos piliečių forumo 2 rekomendacija);
3. priimti arba sugriežtinti esamus teisės aktus, kuriais reglamentuojamas vadinamasis „pažangus darbo modelis“, ir skatinti įmones prie jo pereiti (Europos piliečių forumo 7 rekomendacija). ES

¹⁰ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 1, 2, 7, 28, 30; Vokietija: 4.1, 4.2; Nyderlandai: 4; Prancūzija: 6; Italija: 5.a.1, 5.a.4, 6.1, 6.2.

turėtų užtikrinti teisę atsijungti, dėti daugiau pastangų sprendžiant skaitmeninės atskirties darbo vietoje problemą ir įvertinti nuotolinio darbo poveikį sveikatai, darbo laikui ir įmonių veiklos rezultatams. Reikia užtikrinti sąžiningą skaitmeninimą, grindžiamą žmogaus teisėmis, geresnėmis darbo sąlygomis ir kolektyvinėmis derybomis (diskusijos);

4. integruoti užimtumo politiką ES lygmeniu, kur aktyvi darbo rinkos politika tebėra pagrindinė ir vis labiau koordinuojama (IT 6.2), o valstybėms narėms siekti toliau vykdyti reformas, kad sudarytų palankias sąlygas kokybiškų darbo vietų kūrimui (diskusijos);
5. imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad socialinės teisės būtų visapusiškai apsaugotos ir garantuotos prieštaravimo ekonominėms laisvėms atveju, be kita ko, į Sutartis įtraukiant socialinės pažangos protokolą (interneto platforma ir diskusijos);
6. užtikrinti lyčių lygybę pagal 2020–2025 m. ES lyčių lygybės strategiją. ES turėtų toliau vertinti lyčių lygybę naudojant lyčių lygybės indeksą (t. y. požiūrį, darbo užmokesčio skirtumą, užimtumą, vadovavimą ir t. t.), kasmet stebėti strategiją ir skaidriai vertinti pasiekimus, taip pat skatinti dalytis ekspertinėmis žiniomis ir geriausios praktikos pavyzdžiais ir sukurti galimą tiesioginio piliečių informavimo mechanizmą (pvz., ombudsmeną) (Europos piliečių forumo 28 rekomendacija, IT 5.a.1). Reikia spręsti vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo problemą ir nustatyti kvotas vadovavimo pareigoms. Verslininkėms turėtų būti teikiama didesnė parama verslo aplinkoje, o moterims apskritai – gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityse (diskusijos);
7. skatinti jaunimo užimtumą, pavyzdžiui, teikiant finansinę paramą įmonėms, taip pat teikiant papildomą paramą darbdaviams ir darbuotojams (NL 4) ir paramą jauniems verslininkams ir jauniems savarankiškai dirbantiems specialistams (pavyzdžiui, pasitelkiant švietimo priemones ir kursus) (diskusijos);
8. skatinti palankių sąlygų neturinčių grupių (NL 4), ypač neįgaliųjų (internetu platforma), užimtumą;
9. skatinti užimtumą ir socialinį judumą, taip sudarant visas galimybes savirealizuoti ir apsispręsti (IT 5.a.4 ir IT 6.1). Pageidautina ilgalaikė strategija siekiant užtikrinti, kad kiekvienas asmuo mūsų visuomenėje turėtų reikiamų įgūdžių darbui rasti ir savo gebėjimams išnaudoti, ypač jaunoji karta (diskusijos). Svarbu investuoti į kintantiems darbo rinkos poreikiams pritaikytus žmonių įgūdžius ir skatinti mokymąsi visą gyvenimą, be kita ko, įgyvendinant mainų programas visais gyvenimo etapais, taip pat užtikrinti teisę į mokymąsi visą gyvenimą ir teisę į mokymą (FR 6 ir DE 4.1). Šiuo tikslu reikia stiprinti įmonių, profesinių sąjungų ir profesinio ugdymo, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjų tarpusavio bendradarbiavimą (diskusijos).

14. Pasiūlymas: tvirtesnė socialinė politika¹¹

Tikslas: Siūlome mažinti nelygybę, kovoti su socialine atskirtimi ir skurdu. Turime nustatyti išsamią kovos su skurdu strategiją, kuri, be kita ko, galėtų apimti sustiprintą Vaiko garantijų iniciatyvą ir Jaunimo garantijų iniciatyvą, minimalaus darbo užmokesčio įvedimą, bendrą ES minimalių pajamų sistemą ir deramą socialinį būstą. Turime užtikrinti visapusišką Europos socialinių teisių ramsčio, įskaitant jo atitinkamus pagrindinius 2030 m. tikslus, įgyvendinimą ES, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis socialinės apsaugos ir įtraukties srityje, tinkamai atsižvelgiant į atitinkamą kompetenciją bei

¹¹ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 19, 20, 21, 25; Italija: 4.a.1.

subsidiarumo ir proporcingumo principus, taip pat į Sutartis įtraukti Socialinės pažangos protokolą. Šį tikslą būtų galima pasiekti toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. stiprinti ES kompetenciją socialinės politikos srityje ir siūlyti teisės aktus, kuriais būtų stiprinama socialinė politika ir užtikrinamos visoje ES suderintos lygios teisės, įskaitant sveikatos priežiūrą, atsižvelgiant į sutartas taisykles ir būtiniausius reikalavimus visoje teritorijoje (Europos piliečių forumo 19 ir 21 rekomendacijos). ES galėtų remti ir papildyti valstybių narių politiką, kuria siekiama užtikrinti, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje, be kita ko, pasiūlant bendrą minimalių pajamų sistemą. Šie veiksmai turėtų būti vykdomi visapusiškai įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir jo veiksmų planą (diskusijos);
2. nemažinti gerovės teisių visuomenės sveikatos, visuomenės švietimo ir darbo politikos srityse (IT 4.a.1);
3. skatinti mokslinius tyrimus socialinių reikalų ir sveikatos srityje ES, vadovaujantis prioritetinėmis kryptimis, kurios laikomos viešojo intereso sritimis ir dėl kurių susitarė valstybės narės, taip pat skiriant tinkamą finansavimą. To galima pasiekti, be kita ko, stiprinant bendradarbiavimą įvairiose kompetencijos srityse, įvairiose šalyse, studijų centruose (universitetuose ir t. t.) (Europos piliečių forumo 20 rekomendacija);
4. visiems jaunesniems nei 16 metų asmenims visoje ES suteikti galimybę naudotis medicinos paslaugomis, jei šios paslaugos neteikiamos nacionaliniu lygmeniu (diskusijos);
5. užtikrinti, kad ES kartu su socialiniais partneriais ir nacionalinėmis vyriausybėmis remtų tikslingą piliečių galimybę gauti deramą socialinį būstą. Atsižvelgiant į jų konkrečius poreikius, finansinė našta dalytųsi privatūs finansuotojai, būsto savininkai, būsto paramos gavėjai, valstybių narių vyriausybės centriniu ir vietos lygmenimis ir Europos Sąjunga (Europos piliečių forumo 25 rekomendacija).

15. Pasiūlymas: demografiniai pokyčiai¹²

Tikslas: Siūlome spręsti problemas, susijusias su demografiniais pokyčiais, turinčiais ypač daug įtakos bendram Europos atsparumui, visų pirma mažu gimstamumu lygiu ir nuolat senėjančia visuomene, užtikrinant paramą žmonėms per visą gyvenimą. Tai turėtų apimti visapusiškus veiksmus, skirtus visoms kartoms – vaikams ir jaunimui, šeimoms, darbingo amžiaus gyventojams, vyresnio amžiaus asmenims, kurie vis dar yra pasirengę dirbti, taip pat tiems, kurie yra išėję į pensiją arba kuriems reikia priežiūros. Šį tikslą būtų galima pasiekti toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. užtikrinti kokybiškas, įperkamas ir prieinamas vaikų priežiūros paslaugas visoje ES, kad motinos ir tėvai galėtų patikimai suderinti savo darbą ir šeimos gyvenimą. Prireikus, tai galėtų apimti galimybę prižiūrėti vaikus darbo vietoje arba šalia jos. Kai kuriose valstybėse narėse taip pat teikiama naktinė vaikų priežiūra ir tai turėtų būti pavyzdys. Be to, tai galėtų būti papildyta paramos priemonėmis, pavyzdžiui, lengvatiniais PVM tarifais, kurie būtų taikomi vaikams reikalingai įrangai. Labai svarbu užkirsti kelią vaikų skurdui ir socialinei atskirčiai (Europos piliečių forumo 22

¹² Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 21, 22, 23, 26, 27; Italija: 5.a.1.

- ir 26 rekomendacijos). Tinkama priemonė šiam tikslui pasiekti galėtų būti Vaiko garantijų sistemos išplėtimas, užtikrinant vaikų, kuriems reikia pagalbos, prieigą prie tokių paslaugų kaip švietimas ir priežiūra, sveikatos priežiūra, mityba ir būstas (interneto platforma ir diskusijos);
2. nustatyti specialią paramą jaunimo darbu ir jo apsaugą. Tokios priemonės, skirtos darbingo amžiaus gyventojams, turėtų apimti motinų ir tėvų galimybes gauti žinių apie jų grįžimą į darbą (Europos piliečių forumo 22 rekomendacija). Jaunimo garantijų iniciatyvos stiprinimas galėtų būti priemonė, kuria siekiama pagerinti jaunesnių nei 30 metų amžiaus žmonių galimybes gauti kokybiškų darbo pasiūlymų, toliau mokytis, atlikti gamybinę praktiką ar stažuotes (diskusijos).
 3. skatinti teisę į laisvą judėjimą Sąjungoje švietimo tikslais, be kita ko, abipusiškai pripažįstant laipsnius, lygius, įgūdžius ir kvalifikacijas (diskusijos).
 4. tobulinti teisės aktus ir juos įgyvendinti siekiant užtikrinti paramą šeimoms visose valstybėse narėse, pavyzdžiui, vaiko priežiūros atostogų, vaiko gimimo ir vaiko priežiūros išmokų srityse (Europos piliečių forumo 26 rekomendacija, IT 5.a.1). Būsto klausimas itin svarbus remiant šeimas ir turėtų būti sprendžiamas (internetu platforma ir diskusijos);
 5. imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad visos šeimos turėtų vienodas šeimos teises visose valstybėse narėse. Tai turėtų apimti teisę į santuoką ir įvaikinimą (Europos piliečių forumo 27 rekomendacija);
 6. skatinti lankstų išėjimą į pensiją amžių, atsižvelgiant į konkrečių vyresnio amžiaus asmenų padėtį. Nustatant pensinį amžių, reikėtų diferencijuoti pagal profesiją ir taip atsižvelgti į ypač daug pastangų reikalaujantį darbą – tiek protinį, tiek fizinį (Europos piliečių forumo 21 rekomendacija, IT 5.a.1);
 7. užkirsti kelią skurdui senatvėje nustatant minimalias pensijas. Nustatant tokį minimalų pensijų dydį reikėtų atsižvelgti į gyvenimo lygį, skurdo ribą ir perkamąją galią atitinkamoje valstybėje narėje (Europos piliečių forumo 21 rekomendacija);
 8. užtikrinti vyresnio amžiaus žmonėms tinkamą socialinę ir sveikatos priežiūrą. Tai darant svarbu spręsti tiek bendruomeninės, tiek stacionariosios globos klausimus. Be to, imantis šių priemonių reikia atsižvelgti ir į slaugomuosius, ir į slaugytojus (Europos piliečių forumo 23 rekomendacija);
 9. užtikrinti atsiliekančių regionų darnų vystymąsi ir demografinį atsparumą, kad jie taptų gyvybingesni ir patrauklesni, be kita ko, įgyvendinant sanglaudos politiką (internetu platforma ir diskusijos);
 10. imtis koordinuotų veiksmų Europos lygmeniu siekiant rinkti duomenis, suskirstytus pagal tokius veiksnius kaip lytis, ir analizuoti demografines tendencijas, dalytis geriausia patirtimi bei žiniomis, taip pat padėti valstybėms narėms formuoti ir įgyvendinti tinkamą politiką, be kita ko, įsteigiant specializuotą ES įstaigą šioje srityje (internetu platforma ir diskusijos).

16. Pasiūlymas: fiskalinė ir mokesčių politika¹³

Tikslas: Siūlome, kad ES skatintų į ateitį orientuotas investicijas, daugiausia dėmesio skirdama žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, turinčiai tvirtą socialinį ir lyčių lygybės aspektą, be kita ko, remiantis priemonėmis „NextGenerationEU“ ir priemonėmis SURE pavyzdžiais. ES turi atsižvelgti į socialinį ir ekonominį karą prieš Ukrainą poveikį bei ES ekonomikos valdymo sąsajas su naujomis geopolitinėmis aplinkybėmis,

¹³ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 13, 31; Nyderlandai: 2.3; Italija: 4.b.3, 4.b.6; Lietuva: 9, 10.

didindama savo biudžetą naujais nuosavais ištekliais. Piliečiai nori, kad mokesčių našta būtų perkelta nuo fizinių asmenų bei MVJ ir dėmesys būtų nukreiptas į mokesčių vengėjus ir stambius teršėjus, taip pat kad būtų apmokestinami skaitmeniniai milžinai. Be to, jie nori, kad ES remtų valstybių narių ir vietos valdžios institucijų gebėjimą pačioms save finansuoti ir pasinaudoti ES lėšomis. Šį tikslą reikėtų pasiekti toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. suderinti ir koordinuoti mokesčių politiką ES valstybėse narėse, siekiant užkirsti kelią mokesčių slėpimui ir vengimui, išvengti mokesčių rojų ES ir kovoti su lėšų perkėlimu į lengvatinio apmokestinimo šalis Europoje, be kita ko, užtikrinant, kad sprendimus mokesčių klausimais ES Taryboje būtų galima priimti kvalifikuota balsų dauguma. Kita vertus, yra piliečių forumų rekomendacijų, kuriose teigiama, kad apmokestinimas yra atskirų šalių, kurioms būdingi savi tikslai ir aplinkybės, reikalas (Europos piliečių forumo 13 ir 31 rekomendacijos, IT 4.b.3, NL 2.3);
2. skatinti ES valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimą siekiant užtikrinti, kad visos įmonės ES mokėtų teisingą mokesčių dalį; nustatyti bendrą pelno mokesčio bazę arba minimalų efektyvųjį tarifą (NL 3);
3. užtikrinti, kad įmonės mokėtų mokesčius ten, kur gaunamas pelnas (Europos piliečių forumo 13 rekomendacija);
4. užtikrinti, kad mokesčių politika būtų remiama Europos pramonė ir užkirstas kelias darbo vietų praradimui Europoje (Europos piliečių forumo 13 ir 31 rekomendacijos);
5. toliau svarstyti galimybę bendrai skolintis ES lygmeniu, siekiant sukurti palankesnes skolinimosi sąlygas, kartu išlaikant atsakingą fiskalinę politiką valstybių narių lygmeniu (LT 9);
6. stiprinti ES lėšų įsisavinimo ir naudojimo priežiūrą, be kita ko, vietos ir savivaldybių lygmeniu (LT 10).

„ES pasaulyje“

17. Pasiūlymas: ES priklausomybės nuo užsienio subjektų mažinimas ekonomiškai strateginiuose sektoriuose

TIKSLAS: Siūlome ES imtis priemonių užtikrinant savo savarankiškumą pagrindiniuose strateginiuose sektoriuose, pavyzdžiui, žemės ūkio produktų, strateginių ekonominių prekių, puslaidininkių, medicinos produktų, novatoriškų skaitmeninių ir aplinkosaugos technologijų bei energetikos srityse toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. skatinti mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų veiksmus ir viešojo bei privačiojo sektorių partnerių bendradarbiavimą šioje srityje;
2. išlaikyti plataus užmojo prekybos derybų darbotvarkę, kuri galėtų padėti didinti atsparumą ir įvairinti tiekimo grandines, visų pirma susijusias su žaliavomis, kartu lygiau ir su daugiau partnerių dalijantis prekybos teikiama nauda, taip sumažinant mūsų priklausomybę nuo nedidelio potencialiai rizikingų tiekėjų skaičiaus;¹⁴
3. didinti ES tiekimo grandinių atsparumą, puoselėjant investicijas į strateginius ES sektorius, kaupiant ypatingos svarbos gamybos ir prietaisų atsargas ir įvairinant svarbiausiųjų žaliavų tiekimo šaltinius;
4. toliau investuoti į vidaus rinkos sukūrimą, sudarant vienodas veiklos sąlygas, kad gaminti ir pirkti šias prekes Europos Sąjungoje būtų patraukliau;
5. teikti paramą, kad šie produktai būtų prieinami ir įperkami Europos Sąjungos vartotojams, ir mažinant priklausomybę nuo Europos Sąjungai nepriklausančių šalių, pavyzdžiui, taikant struktūrines ir regionines taisykles, mokesčių lengvatas, subsidijas, investuojant į mokslinius tyrimus ir infrastruktūrą, didinant MVJ, taip pat švietimo programų konkurencingumą, kad Europoje būtų išsaugotos susijusios kvalifikacijos ir darbo vietos, kurios yra svarbios, siekiant užtikrinti pagrindinius poreikius;¹⁵
6. per visos Europos programą, skirtą smulkiems vietos gamintojams strateginiuose visų valstybių narių sektoriuose remti¹⁶, labiau pasinaudoti ES programomis ir finansinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, programa „InvestEU“;
7. valstybėms narėms geriau bendradarbiauti valdant tiekimo grandinės riziką.¹⁷

18. Pasiūlymas: ES priklausomybės nuo užsienio subjektų mažinimas energetikos srityje

TIKSLAS: Kad įgyvendinant žaliąją pertvarką ES taptų savarankiškesnė energijos gamybos ir tiekimo srityje, siūlome:

¹⁴ Iš diskusijų darbo grupėje ir plenarinėje sesijoje.

¹⁵ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 1-ą rekomendaciją, Vokietijos nacionalinio piliečių forumo 1 veiksmų grupės „ES pasaulyje“ 2-ą rekomendaciją ir Italijos nacionalinio piliečių forumo 2 veiksmų grupės 1-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

¹⁶ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 4-ą rekomendaciją ir Italijos nacionalinio piliečių forumo 2 veiksmų grupės 5-ą ir 6-ą rekomendacijas, toliau išplėtotas darbo grupėje.

¹⁷ Žr. skaitmeninę platformą ir Italijos nacionalinio piliečių forumo 2 veiksmų grupės 2-ą ir 3-ą rekomendacijas, toliau išplėtotas darbo grupėje.

Priemonės:

1. priimti strategiją tapti savarankiškesnei energijos gamybos srityje. Europos įstaiga turėtų integruoti esamas Europos energetikos agentūras, koordinuoti atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtrą ir skatinti dalijimąsi žiniomis;¹⁸
2. aktyviai remti viešojo transporto ir energijos vartojimo efektyvumo projektus, europinį greitųjų traukinių bei krovinių vežimo tinklą, švarios ir atsinaujinančiųjų išteklių (visų pirma saulės ir vėjo) energijos tiekimo ir alternatyvių technologijų (pvz., vandenilio arba iš atliekų gaunamos energijos) plėtrą, be to, kultūrinį perėjimą miestuose nuo asmeninių automobilių prie viešojo transporto, bendras keliones elektrinėmis transporto priemonėmis ir važiavimą dviračiu;¹⁹
3. užtikrinti sąžiningą ir teisingą pertvarką, visų pirma remiant pažeidžiamus piliečius, kurie susiduria su didžiausiais iššūkiais pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ir kurie jau patiria nuostolių dėl energijos kainų, kurios kyla dėl energetinės priklausomybės, ir neseniai patrigubėjusių energijos kainų;
4. aktyviau bendradarbiauti vertinant branduolinės energijos naudojimą, Europoje įgyvendinant žaliąją pertvarką link atsinaujinančiųjų energijos išteklių, nagrinėjant bendras problemas, kurias branduolinė energija galėtų pašalinti arba sukurti, atsižvelgiant į tai, kad ja jau naudojasi daugelis valstybių narių;²⁰
5. bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais, siekiant platesnio užmojo tikslų, sprendžiant klimato kaitos problemą įvairiuose tarptautiniuose forumuose, įskaitant G 7 ir G 20;
6. susieti užsienio prekybos ir klimato politikos priemonės (pvz., parengiant investicijų į klimatui nekenkiančias technologijas ir inovacijas paketą, įskaitant finansavimo programas);²¹
7. bendrai vykdyti importuojamos energijos pirkimus ir tvarios energetikos partnerystes, siekiant sumažinti Europos priklausomybę nuo energijos importo, ypač dujų ir naftos srityje, taip pat plėtoti ES vidaus energijos šaltinius.

[19. Pasiūlymas: prekybos ir investicinių santykių standartų nustatymas ES ir už jos ribų](#)

TIKSLAS: Siūlome, kad ES stiprintų etinį savo prekybos ir investicinių santykių aspektą toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. mūsų daugiašalėmis taisyklėmis grindžiamos tarptautinės prekybos struktūros apsauga ir pertvarka bei partnerystė su panašiai mąstančiomis demokratinėmis valstybėmis;
2. veiksmingi ir proporcingi ES teisės aktai, kuriais užtikrinama, jog deramo darbo standartai būtų visapusiškai taikomi pasaulinėse vertės grandinėse, įskaitant ES gamybos ir tiekimo procesus, ir kad importuojamos prekės atitiktų kokybinius etikos standartus, darnų vystymąsi ir žmogaus teisių standartus, įskaitant darbuotojų ir profesinių sąjungų teises, siūlant sertifikuoti produktus,

¹⁸ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 14-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

¹⁹ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 2-ą rekomendaciją ir Italijos nacionalinio piliečių forumo 2 veiksmų grupės 4-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

²⁰ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 17-ą rekomendaciją ir Italijos nacionalinio piliečių forumo 2 veiksmų grupės 4-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

²¹ Žr. Vokietijos nacionalinio piliečių forumo 1 veiksmų grupės „ES pasaulyje“ 1-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

- atitinkančius šiuos ES teisės aktus²², ir dalyvaujant ES masto dialoge, kuriuo siekiama šviesti ir skleisti informaciją apie tarptautinės prekybos politikos pokyčių poveikį aplinkai ir etinius aspektus;
3. ribojimai importuoti ir parduoti gaminius iš šalių, kuriose leidžiamas priverstinis ir vaikų darbas, periodiškai atnaujinant juodąjį įmonių sąrašą ir didinant vartotojų informuotumą apie vaikų darbą, pasitelkiant iš oficialių ES kanalų gaunamą informaciją;²³
 4. prekybos ir darnaus vystymosi skyriaus ES laisvosios prekybos susitarimuose stebėseną ir vykdymo užtikrinimą, įskaitant galimybę kraštutiniu atveju taikyti sankcijomis grindžiamą mechanizmą;
 5. ES bendrųjų muitų tarifų lengvatų sistemos (BLS) pertvarka, kad į ją būtų įtrauktos griežtos sąlygiškumo nuostatos bei veiksmingos ir tinkamos stebėsenos, dialogo ir ataskaitų teikimo procedūros, siekiant pagerinti poveikį, kurį BLS gali daryti prekybai, žmogaus teisėms ir vystymuisi šalyse partnerėse, kurioms taikomos prekybos lengvatos, kurios turi būti panaikintos, jei nesilaikoma reikalavimų.

20. Pasiūlymas: aplinkos politikos standartų nustatymas ES ir už jos ribų

TIKSLAS: Siūlome, kad ES stiprintų aplinkosauginį savo prekybos santykių aspektą toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. suderinti ir stiprinti ekologinio ženklavimo sistemą bei nustatyti privalomą ekologinį balą, kuris būtų nurodomas ant visų gaminių, kuriuos gali įsigyti vartotojas. Ekologinis balas turėtų būti apskaičiuojamas, atsižvelgiant į gaminant bei gabenant gaminį išmetamų teršalų kiekį, taip pat kenksmingą turinį, remiantis pavojingų produktų sąrašu. Ekologinį balą turėtų valdyti ir stebėti ES institucija.²⁴
2. atliekų eksportui taikyti aukštesnius aplinkosaugos standartus, taip pat griežtesnę kontrolę bei sankcijas, kad būtų sustabdytas neteisėtas eksportas. ES turėtų sukurti paskatas valstybėms narėms perdirbti savo atliekas ir panaudoti jas gaminant energiją;²⁵
3. išsikelti tikslą pašalinti taršias pakuotes skatinant naudoti mažiau pakuočių arba labiau aplinką tausojančias pakuotes²⁶, bendradarbiauti su besivystančiomis šalimis, remiant jų infrastruktūrą ir sudarant abiem pusėms palankius prekybos susitarimus, siekiant padėti tokioms šalims pereiti prie žaliosios energijos šaltinių;²⁷
4. atlyginti šalims, taikančioms aukštus tvarumo standartus, suteikiant jų tvarioms prekėms ir paslaugoms daugiau galimybių patekti į ES rinką, vienašališkai naudojantis bendrąja lengvatų sistema (BLS+), dvišaliu pagrindu sudarant prekybos susitarimus, dėl kurių deramasi, arba daugiašalėmis iniciatyvomis Pasaulio prekybos organizacijoje.

21. Pasiūlymas: sprendimų priėmimas ir sanglauda Sąjungoje

TIKSLAS: Siūlome, kad ES stiprintų savo gebėjimus priimti greitus ir veiksmingus sprendimus, ypač pagal bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP), laikydamosi vieningos pozicijos ir veikdama kaip

²² Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 3-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

²³ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 11-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

²⁴ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 13-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

²⁵ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 15-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

²⁶ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 16-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

²⁷ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 12-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

tikra pasaulinio masto veikėja, demonstruodama teigiamą vaidmenį pasaulyje ir padėdama reaguoti į bet kokią krizę, be kita ko:

Priemonės:

1. visų pirma pakeisti tvarką BUSP srityje ir tuos klausimus, dėl kurių šiuo metu priimami vienbalsiai sprendimai, įprastai spręsti kvalifikuota balsų dauguma;²⁸
2. bendradarbiavimą saugumo ir gynybos politikos srityje grįsti neseniai patvirtintu Strateginiu kelrodžiu ir naudotis Europos taikos priemone;²⁹
3. stiprinti vyriausiojo įgaliojimo vaidmenį siekiant užtikrinti, kad ES laikytųsi vieningos pozicijos;³⁰
4. pasiekti sutarimą dėl aiškios vizijos ir bendros strategijos, kad, pasirengiant priimti naujas nares, būtų sustiprinta ES vienybė bei sprendimų priėmimo pajėgumas;³¹
5. greičiau ratifikuoti neseniai sudarytus prekybos susitarimus, neužkertant kelio tinkamam nagrinėjimui ir diskusijoms.

22. Pasiūlymas: ES ir jos santykių su piliečiais ir valstybėmis narėmis skaidrumas

TIKSLAS: Siūlome, kad ES, visų pirma savo veiksmais tarptautiniu lygmeniu (be kita ko, derantis dėl prekybos), pagerintų savo prieinamumą piliečiams, geriau juos informuodama, šviesdama ir įtraukdama bei užtikrindama savo veiksmų skaidrumą, be kita ko:

Priemonės:

1. stiprinti ryšius su piliečiais ir vietos institucijomis, kad būtų galima didinti skaidrumą, pasiekti piliečius ir geriau juos informuoti apie konkrečias ES iniciatyvas regioniniu ir tarptautiniu lygmeniu;³²
2. užtikrinti didesnį piliečių dalyvavimą ES tarptautinėje politikoje ir tiesioginį piliečių įsitraukimą į renginius (panašius į Konferenciją dėl Europos ateities), kurie organizuojami nacionaliniu, vietos ir Europos lygmenimis³³, aktyviai dalyvaujant organizuotai pilietinei visuomenei;³⁴
3. visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams visapusiškai remti piliečius, kurie nusprendžia dalyvauti organizuotos pilietinės visuomenės organizacijų veikloje kaip COVID-19 ir Ukrainos atvejais;
6. skirsti specialų biudžetą švietimo programoms apie ES veikimą ir jos vertybes, kurias ji galėtų pasiūlyti pageidaujantioms valstybėms narėms, kad šios galėtų jas integruoti į savo mokymo programas (pradinėse, vidurinėse mokyklose ir universitetuose). Be to, studentams, norintiems studijuoti kitoje Europos šalyje pagal programą „Erasmus“, galėtų būti pasiūlytas specialus kursas apie ES ir jos veikimą. Šį kursą pasirinkusiems studentams būtų teikiama pirmenybė atrenkant programų „Erasmus“ dalyvius.
4. tobulinti savo žiniasklaidos strategiją – didinti jos matomumą socialinėje žiniasklaidoje ir aktyviai platinti savo turinį bei skatinti inovacijas propaguojant prieinamą Europos socialinę žiniasklaidą.³⁵

²⁸ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 21-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

²⁹ Žr. skaitmeninę platformą, toliau išplėtotą darbo grupėje.

³⁰ Žr. skaitmeninę platformą, toliau išplėtotą darbo grupėje.

³¹ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 26-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

³² Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 18-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

³³ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 19-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

³⁴ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 19-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

³⁵ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 25-ą rekomendaciją.

23. Pasiūlymas: ES kaip stipri veikėja pasaulinėje taikos ir saugumo arenoje

TIKSLAS: Siūlome, kad ES toliau skatintų dialogą bei užtikrintų taiką ir taisyklėmis grindžiamą tarptautinę tvarką³⁶, stiprindama daugiašališkumą ir remdamasi ilgalaikėmis ES taikos iniciatyvomis, dėl kurių 2012 m. ES skirta Nobelio premija, kartu stiprindama savo bendrą saugumą³⁷ toliau nurodytais būdais.

Priemonės:

1. sukurti savo jungtines ginkluotąsias pajėgas, kurios daugiausia būtų skirtos savigynai ir apsaugotų nuo visų formų agresyvių karinių veiksmų bei galėtų teikti paramą ištikus krizėms, įskaitant stichines nelaimes. Už Europos Sąjungos ribų jos galėtų būti dislokuojamos išskirtinėmis aplinkybėmis, pageidautina, gavus teisinius JT Saugumo Tarybos įgaliojimus, taigi laikantis tarptautinės teisės³⁸, nekonkuruojant ir nedubliuojant NATO bei pripažįstant skirtingus valstybių santykius su NATO bei atliekant ES santykių su NATO vertinimą vykstant diskusijoms dėl ES strateginio savarankiškumo;
2. atlikti vadovaujamą vaidmenį, kuriant pasaulio saugumo tvarką po karo Ukrainoje, remiantis neseniai priimtu ES strateginiu kelrodžiu;
3. apsaugoti savo strateginius mokslinius tyrimus ir savo pajėgumą tokiuose prioritetiniuose sektoriuose kaip kosmoso sektorius, kibernetinis saugumas, medicinos sektorius ir aplinka;³⁹
4. stiprinti operatyvinius pajėgumus, būtinus siekiant užtikrinti Europos Sąjungos sutarties 42 straipsnio 7 dalyje įtvirtintos savitarpio pagalbos nuostatos veiksmingumą, užtikrinant tinkamą ES apsaugą bet kuriai valstybei narei, užpultai trečiosios šalies;
5. apsvarstyti, kaip objektyviai ir remiantis faktais kovoti su dezinformacija ir propaganda.

24. Pasiūlymas: ES kaip stipri veikėja pasaulinėje santykių plėtros arenoje

TIKSLAS: Siūlome, kad ES santykiuose su trečiosiomis šalimis:

Priemonės:

1. labiau išnaudotų savo kolektyvinę politinę ir ekonominę galią, laikydamosi vieningos pozicijos ir veikdama vieningai, kad atskiros valstybės narės neskaldytų Sąjungos, taikydamos netinkamus dvišalius atsakomuosius veiksmus;⁴⁰
2. stiprintų savo gebėjimą taikyti sankcijas valstybėms, vyriausybėms, subjektams, grupėms ar organizacijoms, taip pat asmenims, kurie nesilaiko jos pagrindinių principų, susitarimų ir teisės aktų, ir užtikrinti, kad jau galiojančios sankcijos būtų greitai įgyvendinamos ir vykdomos. Trečiosioms šalims nustatytos sankcijos turėtų būti proporcingos veiksams, kurių pagrindų buvo priimtos, taip pat turėtų būti veiksmingos ir taikomos tinkamu metu;⁴¹

³⁶ Iš diskusijų darbo grupėje ir plenarinėje sesijoje.

³⁷ Žr. Prancūzijos nacionalinio piliečių forumo ir renginių 2-ą pakeitimą.

³⁸ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 20-ą rekomendaciją ir Italijos nacionalinio piliečių forumo 2 veiksmų grupės 7-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

³⁹ Žr. Prancūzijos nacionalinio piliečių forumo 2 pakeitimą.

⁴⁰ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 24-ą rekomendaciją ir Italijos nacionalinio piliečių forumo 2 veiksmų grupės 7-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

⁴¹ Žr. 4-ojo Europos piliečių forumo 22-ą rekomendaciją, toliau išplėtotą darbo grupėje.

3. skatintų tvarią ir taisyklėmis grindžiamą prekybą, kartu atverdama naujas prekybos ir investavimo galimybes Europos įmonėms. Nors dvišaliai prekybos ir investicijų susitarimai yra labai svarbūs skatinant Europos konkurencingumą, reikia nustatyti standartus ir taisykles, kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos. ES turi išlikti aktyvi ir patikima partnerė, derėdamasi, sudarydama ir įgyvendindama prekybos susitarimus, kuriais taip pat nustatomi aukšti tvarumo standartai;
4. visos ES, o ne atskirų šalių vardu sudarytų svarbiausius tarptautinio bendradarbiavimo susitarimus;⁴²
5. pertvarkytų ES prekybos ir investicijų politiką, kad būtų atnaujintas pasaulinis daugiašališkumas, siekiant sukurti deramas darbo vietas ir apsaugoti pagrindines žmogaus teises, įskaitant darbuotojų ir profesinių sąjungų teises, prisidėti prie aplinkos ir biologinės įvairovės išsaugojimo ir atitikties Paryžiaus susitarimui dėl klimato kaitos, aukštos kokybės viešųjų paslaugų apsaugos ir Europos pramoninės bazės stiprinimo. ES turėtų prisidėti prie pasaulinio daugiašališkumo atnaujinimo, atlikdama esminę reformą, grindžiamą demokratija ir taika, solidarumu ir pagarba žmogaus, socialinėms ir aplinkos teisėms, taip pat sustiprindama TDO vaidmenį;
6. į bendradarbiavimo ir investicijų susitarimą su trečiosiomis šalimis įtrauktų kovą su prekyba žmonėmis ir nelegalia imigracija bei bendradarbiavimą, numatant atitinkamą repatriaciją;
7. bendradarbiautų su besivystančiomis šalimis, teikdama paramą jų infrastruktūrai ir sudarydama abiem pusėms palankius prekybos susitarimus, siekiant padėti tokioms šalims pereiti prie žaliosios energijos šaltinių;⁴³
8. plėtotų veiksmingesnę ir vieningesnę politiką autokratiškos ir hibridinės režimų atžvilgiu ir plėtotų partnerystes su tokių šalių pilietinės visuomenės organizacijomis;
9. padidintų išteklius ES rinkimų stebėjimo misijoms;
10. suteiktų šalims kandidatėms ir potencialioms šalims kandidatėms patikimą narystės perspektyvą, kad būtų skatinama taika ir stabilumas Europoje ir užtikrinama gerovė milijonams europiečių.⁴⁴

PASTABA. Keletas darbo grupės narių laikėsi nuomonės, kad pasiūlymai „ES priklausomybės nuo užsienio subjektų mažinimas energetikos srityje“ ir „ES ir jos santykių su piliečiais ir valstybėmis narėmis skaidrumas“ visų pirma yra aktualūs kitoms darbo grupėms. Kai kurie nariai pageidavo atkreipti dėmesį ne tik į kvalifikuotą balsų daugumą, bet ir į kitas vieningo balsavimo Taryboje alternatyvas, pavyzdžiui, į kintamąją geometriją, atsisakymo dalyvauti nuostatas ir tvirtesnę bendradarbiavimą. Kai kurie darbo grupės nariai pasisakė už tai, kad pasiūlyme „Prekybos ir investicinių santykių standartų nustatymas ES ir už jos ribų“ būtų vartojamas terminas „tvarus“, o ne „etiškas“. Nuomonės išsiskyrė dėl to, ar naujų valstybių narių stojimui ir toliau reiktų vieningo visų dabartinių valstybių narių pritarimo. Buvo įvairių nuomonių dėl to, ar turėtų būti sukurtos jungtinės ginkluotosios pajėgos. Du nariai paminėjo Airijos susivienijimo perspektyvą tuo atveju, jei Šiaurės Airija balsuotų už ją pagal Didžiojo penktadienio susitarimo nuostatas, ir pasiūlė ES pasirengti tokiai galimybei.

⁴² Žr. Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo 1-ą rekomendaciją dėl ES vaidmens pasaulyje, toliau išplėtotą darbo grupėje.

⁴³ Žr. Skaitmeninę platformą ir plenarinių posėdžių diskusijas, toliau išplėtotas darbo grupėje.

⁴⁴ Žr. skaitmeninę platformą, toliau išplėtotą darbo grupėje.

„Vertybės ir teisės, teisinės valstybės, saugumas“

25. Pasiūlymas: teisinė valstybė, demokratinės vertybės ir Europos tapatybė⁴⁵

Tikslas: sistemingas teisinės valstybės principo laikymosi užtikrinimas visose valstybėse narėse, visų pirma:

Priemonės:

1. garantuojant, kad ES sutartyse ir ES pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos vertybės ir principai būtų nekvestionuotinos, neatšaukiamos ir būtinos narystės ES ir įstojimo į ES sąlygos. ES vertybėmis turi būti visapusiškai vadovujamasi visose valstybėse narėse – taip pat ir siekiant, kad jos taptų tarptautiniu standartu bei traukos centru pasitelkiant diplomatiją ir dialogą. ES plėtra neturėtų pakenkti ES *acquis* pagrindinių vertybių ir piliečių teisių atžvilgiu;⁴⁶
2. imantis veiksmų, kad Europos vertybės taptų apčiuopiamos ES piliečiams, ypač užtikrinant interaktyvesnį ir labiau tiesioginį dalyvavimą. Šiuo tikslu turėtų būti stiprinama ES pilietybė, pvz., parengiant ES pilietybės statutą, pagal kurį būtų užtikrinamos pilietinės teisės ir laisvės, bei Europos tarpvalstybinių asociacijų ir ne pelno organizacijų statutą. Europos vertybės taip pat turėtų būti propaguojamos „supažindinimo dokumentų rinkinyje“, kuriame piliečiams pateikiama didaktinė ir informacinė medžiaga. Be to, turėtų būti plėtojama Europos viešoji erdvė, apimanti audiovizualinės ir internetinės žiniasklaidos priemonės, toliau investuojant ES, tobulinant esamus ES žiniasklaidos centrus ir toliau remiant daugiau kaip 500 vietos Europos ryšių biurų;⁴⁷
3. ES pagrindinių teisių chartija turėtų būti visuotinai taikoma ir vykdytina. Taip pat derėtų organizuoti kasmetines konferencijas teisinės valstybės principo klausimu (Komisijai paskelbus savo teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą), kuriose dalyvautų visų valstybių narių delegacijos, sudaromos atsitiktine tvarka atrinktų ir įvairiems sluoksniams atstovaujančių piliečių, valstybės tarnautojų, parlamentų narių, vietos valdžios atstovų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės atstovų. Be to, turėtų būti toliau remiamos organizacijos, įskaitant pilietinės visuomenės atstovus, kurios propaguoja teisinę valstybę vietos lygmeniu;⁴⁸
4. veiksmingai pasinaudojant Teisinės valstybės sąlygų reglamento ir kitų su teisinės valstybės principu susijusių priemonių taikymo sritimi ir ją įvertinant bei svarstant galimybę išplėsti jos taikymą naujose srityse, nepriklausomai nuo jų poveikio ES biudžetui. Turėtų būti svarstomi visi būtini teisiniai keliai, įskaitant Sutarčių keitimą, siekiant bausti už teisinės valstybės principo pažeidimus;⁴⁹
5. puoselėjant švietimo ir žiniasklaidos programas, kurių tikslas – įtraukti ES vertybes į migrantų integracijos procesą bei skatinti migrantų ir ES piliečių sąveikas, siekiant užtikrinti sėkmingą migrantų integraciją į ES visuomenės ir informuoti ES piliečius apie problemas, susijusias su migracija.⁵⁰

⁴⁵ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 2-asis Europos piliečių forumas: , 11, 14, 30; Belgijos nacionalinis piliečių forumas: 1.3.1, 1.4.2, 1.4.3; Vokietijos nacionalinis piliečių forumas: 5.1, 5.2; Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas: 1.2.

⁴⁶ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 14, Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacijos Nr. 1.3.1, 1.4.2, 1.4.3. Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo rekomendacija Nr. 1.2.

⁴⁷ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 11, Vokietijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacijos Nr. 5.1 ir 5.2, darbo grupės diskusijos.

⁴⁸ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 11, darbo grupės diskusijos. plenarinių posėdžių diskusijos.

⁴⁹ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 10.

⁵⁰ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 30.

26. Pasiūlymas: duomenų apsauga⁵¹

Tikslas: saugesnės ir į piliečius orientuotos duomenų tvarkymo politikos užtikrinimas, visų pirma:

Priemonės:

1. visapusiškai įgyvendinant esamus asmens duomenų apsaugos teisės aktus ir juos peržiūrint, kad prireikus būtų įvertinta galimybė sukurti stipresnius vykdymo užtikrinimo mechanizmus asmens duomenis tvarkantiems subjektams, kas šiuo metu priklauso nepriklausomų nacionalinių duomenų apsaugos tarnybų kompetencijai, tačiau laikantis subsidiarumo principo. Tokiems subjektams turėtų būti taikomos griežtesnės sankcijos, nei numatytos pagal šiuo metu įgyvendinamą reglamentą. Turėtų būti proporcingai atsižvelgiama į jų metinę apyvartą (iki 4 proc.), galbūt uždraudžiama jų veikla ir kasmet atliekamas nepriklausomas jų auditas;^{52 53}
2. siekiant didesnio pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos principo veiksmingumo, pvz., apsvarstant ir parengiant lengvai suprantamas, glaustas ir paprastas naudoti suderintas sutikimo tvarkyti duomenis formas, kuriose būtų aiškiai nurodyta, kas būtina, o kas ne. Naudotojams turi būti sudaryta galimybė nesudėtingai, greitai ir nuolat duoti arba atšaukti sutikimą tvarkyti duomenis;^{54 55}
3. apsvarstant ir galimai į ES Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą įtraukiant aiškesnes ir saugesnes nepilnamečių duomenų tvarkymo taisykles, – taip pat ir sukuriant specialią neskelbtinų duomenų apie nepilnamečius kategoriją bei suderinant amžiaus, nuo kurio duodamas sutikimas, ribą ES valstybėse narėse. Nors didžioji privatumo taisyklių įgyvendinimo ir informuotumo apie jas didinimo veiklos dalis ir toliau turėtų priklausyti valstybių narių kompetencijai, – taip pat ir daugiau investuojant bei skiriant dar daugiau išteklių nacionaliniu lygmeniu, – tvirtesnis vaidmuo turėtų būti numatytas ir ES, pvz., apibrėžiant ES kompetenciją šviesti piliečius apie duomenų apsaugą;⁵⁶
4. užtikrinant geresnį tinkamumo kriterijų, susijusių su kvalifikacijomis ir pasirengimu, taikymą Europos ir nacionalinėse duomenų apsaugos institucijose, siekiant kuo didesnio jų narių nepriklausomumo.⁵⁷

27. Pasiūlymas: žiniasklaida, melagienos, dezinformacija, faktų tikrinimas, kibernetinis saugumas⁵⁹

⁵¹ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 2-asis Europos piliečių forumas: 7, 8, 9; Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas: 1.3, 4.3.

⁵² 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 7, darbo grupės diskusijos.

⁵³ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais.

⁵⁴ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 9.

⁵⁵ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais.

⁵⁶ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 8, Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo rekomendacijos Nr. 1.3 ir 4.3.

⁵⁷ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 7 ir 8.

⁵⁸ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais.

⁵⁹ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 2-asis Europos piliečių forumas: 5, 12, 13, 17, 28; Belgijos nacionalinis piliečių forumas: 1.5.1, 2.1.1–2.4.3; Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas: 3.1.

Tikslas: kova su dezinformacija toliau remiant žiniasklaidos nepriklausomumą ir pliuralizmą bei gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, visų pirma:

Priemonės:

1. parengiant teisės aktus, pagal kuriuos būtų sprendžiamas grėsmių žiniasklaidos nepriklausomumui klausimas taikant būtiniausius ES masto standartus, įskaitant žiniasklaidos veiklos modelio peržiūrą, kad būtų užtikrintas ES žiniasklaidos rinkos vientisumas ir nepriklausomumas;⁶⁰
2. griežtai užtikrinant ES konkurencijos taisyklių taikymą žiniasklaidos sektoriuje, kad būtų užkirstas kelias stambioms žiniasklaidos monopolijoms, bei garantuojant žiniasklaidos pliuralizmą ir nepriklausomumą nuo nederamos politinės, korporacijų ir (arba) užsienio įtakos. Turėtų būti remiama ir kokybiška žurnalistika, įskaitant aukštų etikos bei savireguliacijos standartų nustatymą;⁶¹
3. įsteigiant ES organą, kuris būtų atsakingas už kryptingą dezinformacijos ir kišimosi klausimus bei kovą su šiais reiškiniais, didinant informuotumą apie padėtį ir stiprinant faktų tikrinimo organizacijas bei nepriklausomą žiniasklaidą. Be to, turėtų būti dar labiau remiamos ir aktyviau skatinamos tokios karštosios linijos ir interneto svetainės, kaip „Europe Direct“, kuriomis naudodamiesi piliečiai ir nacionalinės žiniasklaidos atstovai galėtų teirautis patikrintos informacijos apie Europos politikos kryptis ir sritis bei jos gauti;^{62 63}
4. stiprinant piliečių gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir jų žinias apie dezinformaciją bei netyčinę melagienų sklaidą, – taip pat ir rengiant privalomus mokymus mokyklose. Valstybės narės taip pat turėtų būti raginamos šiuo tikslu skirti pakankamus žmogiškuosius ir finansinius išteklius;⁶⁴
5. remiantis tokiomis esamomis iniciatyvomis, kaip Kovos su dezinformacija praktikos kodeksas ir Europos skaitmeninės žiniasklaidos stebėjimo centras (EDMO), reikalauti, kad interneto platformos teiktų aiškią informaciją apie savo naudojamus algoritmus (leidžiant naudotojams pasirinkti, ar jie sutinka su jų taikymu savo atžvilgiu) ir naudotojams gresiančius dezinformacijos pavojus, sykiu užtikrinant teisę į teisėtą žodžio laisvę ir teisę į privatumą.^{65 66}

[28. Pasiūlymas: žiniasklaida, melagienos, dezinformacija, faktų tikrinimas, kibernetinis saugumas \(antra dalis\)](#)

⁶⁰ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 5, Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija Nr. 2.1.1. Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo rekomendacija Nr. 3.1.

⁶¹ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 12, Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija Nr. 2.1.4.

⁶² 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 17 ir 28, Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacijos Nr. 1.5.1, 2.1.3, 2.2.1, 2.2.2.

⁶³ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais.

⁶⁴ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 5 ir 28, Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacijos Nr. 2.3.2, 2.3.3.

⁶⁵ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 28, Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacijos Nr. 2.3.1, 2.4.1, 2.4.2.

⁶⁶ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais.

Tikslas: tvirtesnis ES vaidmuo kovojant su grėsmėmis kibernetiniam saugumui, visų pirma:

Priemonės:

1. stiprinant ES kibernetinio saugumo agentūrą (ENISA), siekiant dar labiau apsaugoti asmenis, organizacijas ir institucijas nuo kibernetinio saugumo pažeidimų bei dirbtinio intelekto naudojimo nusikalstamais tikslais. Sykiu turėtų būti užtikrinamas duomenų privatumas ir asmens duomenų apsauga;^{67 68}
2. stiprinant nacionalinių kibernetinio saugumo tarnybų veiklos koordinavimą ir dedant dar daugiau pastangų siekiant užtikrinti, kad ES lygmens taisyklės būtų gerai įgyvendinamos nacionaliniu lygmeniu.^{69 70}

29. Pasiūlymas: kova su diskriminacija, lygybė ir gyvenimo kokybė⁷¹

Tikslas: imtis veiksmų siekiant suderinti gyvenimo sąlygas visoje ES ir pagerinti ES piliečių socioekonominę gyvenimo kokybę, visų pirma:

Priemonės:

1. konsultuojantis su ekspertais ir socialiniais partneriais parengti skaidrius gyvenimo kokybės rodiklius, apimant ekonominius, socialinius ir teisinės valstybės kriterijus, kad būtų nustatytas aiškus ir realistiškas socialinių standartų pakėlimo ir bendros ES socialinės ir ekonominės struktūros sukūrimo tvarkaraštis, be kita ko, įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį. Tai turėtų būti įtraukta į ekonomikos valdymo sistemą ir Europos semestro procesą;⁷²⁷³
2. didinant ir palengvinant tiesiogines viešąsias investicijas į švietimo, sveikatos, būsto ir fizinę infrastruktūras bei vyresnio amžiaus ir neįgalių asmenų priežiūrą. Papildomomis investicijomis taip pat turėtų būti siekiama užtikrinti piliečiams deramą profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą. Tokios investicijos turėtų būti atliekamos visiškai skaidriai, kad būtų galima atsekti visą procesą;⁷⁴
3. raginant apmokestinti stambias korporacijas, kovojant su galimybėmis naudotis mokesčių rojais ir užkertant kelią jiems gyvuoti ES, kad būtų didinamos viešosios investicijos į tokias prioritetines sritis, kaip švietimas (stipendijos, programa „Erasmus“) ir moksliniai tyrimai. ES masto kova su mokesčių slėpimu taip pat turėtų būti priemonė lėšoms, kurios būtinos viešai finansuojamoms iniciatyvoms, rinkti;^{75 76}

⁶⁷ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 13.

⁶⁸ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais.

⁶⁹ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 13.

⁷⁰ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais.

⁷¹ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 2-asis Europos piliečių forumas: 1, 2, 21, 22, 23; Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas: 1.1.

⁷² 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 22, darbo grupės diskusijos.

⁷³ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė stipresnės ekonomikos, socialinio teisingumo ir darbo vietų kūrimo klausimais.

⁷⁴ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 21, Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo rekomendacija Nr. 1.1.

⁷⁵ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 23.

⁷⁶ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė stipresnės ekonomikos, socialinio teisingumo ir darbo vietų kūrimo klausimais.

4. parengiant ES masto kriterijus, kuriais būtų vadovaujamosi kovojant su diskriminacija darbo rinkoje, ir skatinant privačias įmones įdarbinti žmones, kurie dažniausiai patiria diskriminaciją (pvz., jaunimą, vyresnio amžiaus asmenis, moteris, mažumų atstovus), be kita ko, subsidijomis, o antruoju etapu – laikinomis kvotomis. Šiuo klausimu turėtų būti glaudžiai bendradarbiaujama su socialiniais partneriais. Teisės aktais taip pat turėtų būti užkirstas kelias diskriminacijai už darbo rinkos ribų ir skatinama lygybė;⁷⁷
5. užtikrinant, kad tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuje būtų steigiami vaikų darželiai už prieinamą kainą ir jiems būtų sudarytos palankesnės sąlygos, taip pat užtikrinti nemokamą vaikų priežiūrą tiems, kuriems jos reikia.⁷⁸

30. Pasiūlymas: gyvūnų teisės, žemės ūkis⁷⁹

Tikslas: imtis ryžtingų priemonių siekiant skatinti ir užtikrinti ekologiškesnį ir į klimato apsaugą labiau orientuotą žemės ūkį, visų pirma:

Priemonės:

1. apibrėžiant išsamius, įvertinamus ir per nustatytą laiką pritaikytinus būtiniausius ūkinių gyvūnų apsaugos kriterijus, kad būtų užtikrinti aukštesni gyvūnų gerovės standartai, laikantis nustatytų tvarumo tikslų ir vadovaujantis integruotos maisto sistemos strategija;^{80 81}
2. skiriant finansines baudas už neigiamą žemės ūkio veiklos išorinį poveikį (pvz., išmetamas šiltnamio efektą sukeliančias dujas, pesticidų naudojimą, vandens pereikvojimą, tolimųjų reisų transportą ir t. t.), atsižvelgiant į jo įtaką aplinkai. Šiuo pagrindu turėtų būti vertinami ir į ES importuojami žemės ūkio produktai, – taip pat ir taikant muitus, – kaip būdas bet kokiam konkurenciniam pranašumui, įgyjamam dėl žemesnių aplinkosauginių standartų, atsverti;⁸²
3. mažinant subsidijas masinei žemės ūkio gamybai, kai ja neprisidedama prie tvarios pertvarkos, ir perskirti šiuos išteklius, kad būtų remiamas aplinkos požiūriu tvarus žemės ūkis, sykiu užtikrinant įperkamus maisto produktų pasiūlą.^{83 84}

⁷⁷ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 1, darbo grupės diskusijos.

⁷⁸ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 2, darbo grupės diskusijos.

⁷⁹ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 2-asis Europos piliečių forumas: 3, 4, 6.

⁸⁰ 3-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 3.

⁸¹ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė klimato kaitos ir aplinkos klausimais.

⁸² 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 4.

⁸³ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 6.

⁸⁴ Šią temą taip pat svarsto Darbo grupė klimato kaitos ir aplinkos klausimais.

„Skaitmenin pertvarka“

Europa turi tapti pasauline lydere ir skaitmeninės transformacijos standartų formuotoja ir numatyti europinį būdą kurti etišką, į žmogų orientuotą, skaidrią ir saugią skaitmeninę visuomenę. Europa turi laikytis plataus užmojo požiūrio ir visapusiškai pasinaudoti skaitmeninimo teikiamomis galimybėmis, taip pat valdyti skaitmeninimo keliamą riziką ir susijusius iššūkius. Skaitmeninimas aktualus visose mūsų visuomenės srityse ir jose dera į jį atsižvelgti. Šiame kontekste buvo pateikta nuoroda į Europos deklaraciją dėl skaitmeninių teisių ir skaitmeninio dešimtmečio principų ir pateikta pasiūlymų apsvarstyti galimybę ateityje parengti Skaitmeninių teisių chartiją.

Rusijos agresija Ukrainoje tik paryškino daugelį pasiūlymuose aptartų klausimų, pavyzdžiui, poreikį užtikrinti skaitmeninį suverenumą, skirti didesnę dėmesį kibernetinei gynybai ir apsaugai nuo dezinformacijos. Be to, paaiškėjo, kad dabartiniai konfliktai turi pasekmių skaitmeninėje srityje, todėl kyla naujų klausimų, pavyzdžiui, dėl ilgalaikių asmeninės informacijos konfiskavimo ir neteisėto šių duomenų naudojimo ateityje pasekmių.

31. Pasiūlymas: galimybės naudotis skaitmenine infrastruktūra⁸⁵

Tikslas: lygiateisė prieiga prie interneto yra pagrindinė kiekvieno Europos piliečio teisė. Siūlome nustatyti, kad visi Europos gyventojai realiai turėtų prieigą prie interneto ir skaitmeninių paslaugų ir kad ES skaitmeninės infrastruktūros suverenumas būtų stiprinamas toliau nurodytomis priemonėmis.

Priemonės:

1. investuoti į kokybišką ir novatorišką Europos skaitmeninę infrastruktūrą (įskaitant 5G ir 6G vystymą Europoje) (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 40 ir 47 bei Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas Nr. 1);
2. užtikrinti sparčią, prieinamą, saugią ir stabilią interneto prieigą visoje ES (be kita ko, tarptinkliniam ryšiui), pirmenybę teikiant interneto ryšiui baltosiose zonose, kuriose nėra ryšio, kaimo vietovėse bei atokiuose ir periferiniuose regionuose, siekiant spręsti skaitmeninės nelygybės tarp valstybių narių ir jų viduje problemą ir užtikrinti, kad niekas neliktų nuošalyje (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 17 ir 47 bei Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas Nr. 1);
3. skatinti diegti skaitmeninę ir elektros infrastruktūrą viešosiose ir privačiose erdvėse, kad būtų galima naudoti elektra varomas ir autonomines transporto priemones (darbo grupės diskusijos);⁸⁶
4. imtis priemonių siekiant užtikrinti sąžiningą ir atvirą konkurenciją bei užkirsti kelią monopolijoms, susaistymui su pardavėju, duomenų koncentracijai ir priklausomybei nuo trečiųjų šalių infrastruktūros ir paslaugų srityje, tobulinant rinką vartotojų labui (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 17);
5. užtikrinti, kad suteikiant prieigą prie interneto ir aparatinės įrangos, ypač švietimo, viešųjų paslaugų ir sveikatos srityje, pirmenybę būtų teikiama vaikams, šeimoms, pagyvenusiems asmenims bei pažeidžiamoms grupėms (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 17 bei darbo grupės diskusijos);

⁸⁵ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 17, 40, 47; Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas Nr. 1.

⁸⁶ Žr. nuorodą į 3-iojo Europos piliečių forumo 38 rekomendaciją dėl elektra varomų transporto priemonių infrastruktūros.

6. gerinti esminių viešųjų ir privačiųjų paslaugų skaitmeninę prieigą ir prieinamumą piliečiams ir įmonėms, pavyzdžiui, kai tai susiję su administracinėmis procedūromis, ir užtikrinti įtraukią prieigą prie šių paslaugų ir paramą joms, pavyzdžiui, teikiamą pagalbos tarnybų (darbo grupės diskusijos, daugiakalbė skaitmeninė platforma);
7. suderinti kokybiškus skaitmeninius standartus ir gerinti saugų duomenų judumą siekiant palengvinti tarpvalstybinį sąveikumą (darbo grupės diskusijos, daugiakalbė skaitmeninė platforma);
8. atsižvelgti į skaitmeninės infrastruktūros ir skaitmeninimo poveikį aplinkai, kad skaitmeninė pertvarka taptų tvari ir būtų siekiama žaliosios skaitmeninės visuomenės (darbo grupės diskusijos, daugiakalbė skaitmeninė platforma).

32. [Pasiūlymas: skaitmeninis raštingumas ir įgūdžiai, suteikiantys žmonėms daugiau galių](#)⁸⁷

Tikslas: siūlome, kad ES užtikrintų, jog skaitmeninimu galėtų pasinaudoti visi Europos piliečiai, suteikiant jiems reikiamų skaitmeninių įgūdžių ir galimybių toliau nurodytomis priemonėmis.

Priemonės:

1. užtikrinti prieigą prie formaliojo ir neformaliojo skaitmeninio raštingumo ir įgūdžių ugdymo ir švietimo visais gyvenimo etapais, be kita ko, mokyklų programose, remiantis esamomis Europos lygmens iniciatyvomis, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamų grupių ir vyresnio amžiaus asmenų įtraukčiai, vaikų skaitmeninių įgūdžių gerinimui (jų sveikam vystymuisi nekenkiančiu būdu) ir skaitmeninės nelygybės, įskaitant skaitmeninę lyčių nelygybę, mažinimui (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 8, Italijos nacionalinis piliečių forumas 5.2 bei darbo grupės diskusijos);
2. užtikrinti sveiką naudojimąsi internetu, skatinant valstybes nares įgyvendinti visų amžiaus grupių skaitmeninių įgūdžių mokymą pagal Europos lygmeniu nustatytas standartines programas ir mokymo programas, susijusias, pavyzdžiui, su interneto keliama rizika ir galimybėmis, naudotojų teisėmis internete ir etiketu internete (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 47, darbo grupės diskusijos);
3. imtis visų būtinų priemonių siekiant užtikrinti, kad visuomenės skaitmeninimas nepalikėtų nuošalyje vyresnio amžiaus žmonių ir kad technologijos jiems būtų prieinamos skatinant programas ir iniciatyvas, pavyzdžiui, jų poreikiams pritaikytų kursų pavidalu. Kartu turėtų būti užtikrinta, kad esminės paslaugos taip pat būtų teikiamos asmeniškai ir ne skaitmeninėmis priemonėmis (2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 34 ir 47);
4. sukurti ES sertifikavimą dėl skaitmeninių įgūdžių mokyklose, kuris padėtų parengti jaunimą būsimai darbo rinkai (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 8);
5. rengti mokymų iniciatyvas, koordinuojamas ES lygmeniu, siekiant perkvalifikuoti darbuotojus ir kelti jų kvalifikaciją, kad jie išliktų konkurencingi darbo rinkoje, ypač atsižvelgiant į mažosiose ir vidutinėse įmonėse reikalingus gebėjimus ir įgūdžius, taip pat ugdyti skaitmeninius ekspertus (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 8 bei darbo grupės diskusijos);
6. didinti informuotumą apie esamas skaitmenines platformas, kurios jungia žmones su darbdaviais ir padeda susirasti darbą ES, pavyzdžiui, EURES (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 8);
7. didinti investicijas ir pastangas skatinti švietimo, įskaitant aukštąjį mokslą, skaitmeninimą (darbo grupės diskusijos, daugiakalbė skaitmeninė platforma).

⁸⁷ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 8, 34, 47; Italijos nacionalinis piliečių forumas: 5.2.

33. [Pasiūlymas: saugi ir patikima skaitmeninė visuomenė – kibernetinis saugumas ir dezinformacija](#)⁸⁸

Tikslas: siūlome, kad skaitmeninės visuomenės saugumui, atsparumui ir patikimumui ES užtikrintų veiksmingą ir greitą galiojančių teisės aktų įgyvendinimą ir turėtų daugiau galių stiprinti kibernetinį saugumą, kovoti su neteisėtu turiniu ir kibernetiniu nusikalstamumu, kovoti su nevalstybinių subjektų ir autoritarinių valstybių kibernetinėmis grėsmėmis ir po jų atsigauti, taip pat kovoti su dezinformacija toliau nurodytomis priemonėmis.

Priemonės:

1. stiprinti Europolo ir Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centro pajėgumus finansinių ir žmogiškųjų išteklių srityje, kad būtų galima aktyviau kovoti su elektroniniais nusikaltimais ir kurti bendrus Europos kibernetinės gynybos pajėgumus kovojant su didelio masto išpuoliais, be kita ko, geriau bendradarbiaujant (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 39, Nacionaliniai piliečių forumai Lietuva 2.6 ir Nyderlandai 1, darbo grupės diskusijos);
2. imtis būtinų priemonių, kad būtų pasirengta bet kokiems didelio masto išpuoliams ir visiško atsijungimo atvejams ir po jų greitai atsigauta, pavyzdžiui, užtikrinant atsparios infrastruktūros ir alternatyvių ryšių kanalų sukūrimą (darbo grupės diskusijos);
3. užtikrinti panašias sankcijas ir greitą bei veiksmingą vykdymo užtikrinimą valstybėse narėse elektroninių nusikaltimų atveju geriau koordinuojant vietos, regioninių ir nacionalinių kibernetinio saugumo centrų ir valdžios institucijų veiklą (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 39);
4. didinti skaitmeninį raštingumą ir kritinį mąstymą kaip būdą kovoti su dezinformacija, interneto grėsmėmis ir neapykantą kurstančiomis kalbomis, taip pat manipuliatyviais dizaino sprendimais ir diskriminacine kainodara (darbo grupės diskusijos);
5. kovoti su dezinformacija parengus teisės aktus ir gaires dėl interneto platformų ir socialinės žiniasklaidos įmonių, kad jos spręstų dezinformacijos poveikio problemas ir įgyvendintų skaidrumo priemones, pavyzdžiui, dirbtinio intelekto algoritmus, kurie gali pabrėžti informacijos patikimumą socialiniuose tinkluose ir naujose žiniasklaidos priemonėse, suteikiant naudotojui patikrintais faktais pagrįstos informacijos šaltinius. Naudojant algoritmus, žmonės ir toliau turėtų visiškai kontroliuoti sprendimų priėmimo procesus (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 46 bei darbo grupės diskusijos);
6. remti nepriklausomas skaitmenines platformas, kurios užtikrina žiniasklaidos pliuralizmą bei teikia išteklius ir iniciatyvas, skirtas tradicinės žiniasklaidos (pvz., televizijos, spaudos, radijo) informacijos patikimumui ir nešališkumui įvertinti, visapusiškai laikydamosi žiniasklaidos laisvės principo ir teikdamos piliečiams informacija apie naujienų kokybę (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 46).

34. [Pasiūlymas: saugi ir patikima skaitmeninė visuomenė – duomenų apsauga](#)⁸⁹

⁸⁸ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 39, 46; Nacionaliniai piliečių forumai Lietuva 2.6, Nyderlandai 1.

⁸⁹ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 42, 43, 44, 45; Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas Nr. 2.

Tikslas: skatiname asmenų duomenų suverenumą, geresnį informuotumą ir efektyvesnį galiojančių duomenų apsaugos taisyklių (BDAR) įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą, kad sustiprintume asmeninę savo duomenų kontrolę ir apribotume netinkamą duomenų naudojimą taikant toliau nurodytas priemones.

Priemonės:

1. geriau paaiškinti duomenų apsaugos taisykles (BDAR), didinti skaidrumą ir gerinti komunikaciją parengiant gaires dėl informuoto sutikimo tekstų, kuriuose vartojama visiems suprantama paprasta ir aiški kalba, įskaitant labiau vaizdinius būdus duoti sutikimą naudoti duomenis, kartu vykdant informacinę kampaniją ir užtikrinant, kad duomenis tvarkantys asmenys turėtų reikiamų įgūdžių, bei konsultuojant tuos, kuriems reikia pagalbos (2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 42 ir 45 bei Nyderlandų nacionalinis piliečių forumas Nr. 2);
2. užtikrinti, kad būtų taikomas esamas draudimas nustatyti numatytąjį sutikimą pakartotinai naudoti arba perparduoti duomenis (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 42);
3. užtikrinti, kad į naudotojų prašymus dėl nuolatinio duomenų ištrynimo būtų reaguojama per konkrečios trukmės laikotarpį (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 42);
4. aiškiai ir kuo trumpiau informuoti naudotojus apie tai, kaip ir kas naudos duomenis (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 42);
5. užtikrinti, kad ne Europos įmonės laikytųsi Europos duomenų apsaugos taisyklių (2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 42 ir 43);
6. skatinti sukurti ES lygmens sertifikavimo sistemą, kuri prienamai, aiškiai ir paprastai atspindėtų tai, ar laikomasi BDAR, ir kuri būtų matoma interneto svetainėse ir platformose, ir kurią turėtų išduoti nepriklausoma Europos lygmens sertifikavimo įstaiga. Ji neturėtų sukurti neproporcingos naštos mažosioms ir vidutinėms įmonėms (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 44, darbo grupės diskusijos);
7. užtikrinti, kad piliečiams būtų efektyviai ir greitai padedama spręsti problemas, susijusias su sutikimo atsisakymu arba atšaukimu. Šiuo tikslu reikia Europos lygmeniu geriau apibrėžti įkylų elgesį ir parengti gaires ir mechanizmus, kaip atsisakyti teikti duomenis ir juos atšaukti, taip pat kaip nustatyti sukčiautojus ir bausti juos (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 43 bei darbo grupės diskusijos);
8. numatyti sankcijas, įskaitant bendrovių apyvartai proporcingą baudą ir įmonių veiklos apribojimus, pavyzdžiui, laikinai arba galutinai uždraudžiant atlikti nepageidaujamą duomenų tvarkymą, ir padėti Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnui ir nacionalinėms agentūroms užtikrinti šių sankcijų vykdymą (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 42 ir 43 bei darbo grupės diskusijos).

[35. Pasiūlymas: skaitmeninės inovacijos socialinei ir tvariai ekonomikai stiprinti⁹⁰](#)

Tikslas: siūlome, kad ES skatintų skaitmeninimo priemones, kuriomis bendrojoje rinkoje būtų sąžiningai ir tvariai stiprinama ekonomika, didinamas Europos konkurencingumas technologijų ir inovacijų srityje, visų dydžių įmonių labai stiprinama bendroji skaitmeninė rinka ir užtikrinama, kad Europa taptų pasaulio lydere skaitmeninės pertvarkos ir į žmogų orientuoto skaitmeninimo srityje taikant toliau nurodytas priemones.

⁹⁰ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 1-asis Europos piliečių forumas: 7, 16, 17; Nacionaliniai piliečių forumai (Vokietija ir Italija 1.3).

Priemonės:

1. priimti arba sugriežtinti teisės aktus, kuriais reglamentuojamas (į žmogų orientuotas) pažangus darbo modelis, atsižvelgiant į poveikį darbuotojų fizinei ir psichinei sveikatai, pavyzdžiui, užtikrinant teisę atsijungti. Į žmogų orientuotas požiūris turėtų apimti principą „žmogus kontroliuoja“ (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 7 bei Darbo grupės diskusijos);⁹¹
2. taikyti ES teisės aktus, kuriais įmonės būtų skatinamos būti socialiai atsakingos ir išlaikyti aukštos kokybės pažangaus darbo modelio darbo vietas Europoje, ir taip išvengti tokių darbo vietų perkėlimo į pigesnes šalis. Paskatos gali būti finansinės ir (arba) susijusios su reputacija ir jomis turėtų būti atsižvelgiama į tarptautiniu mastu pripažintus aplinkos, socialinius ir valdymo kriterijus. Šiuo tikslu ES turėtų įsteigti darbo grupę, sudarytą iš visų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų ekspertų, kuri išnagrintų ir sugriežtintų šiuos teisės aktus (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 7);
3. užtikrinti žmogaus vykdomą sprendimų priėmimo procesų, susijusių su dirbtiniu intelektu, priežiūrą darbo vietoje ir naudojamų algoritmų skaidrumą; atsižvelgti į neigiamą neriboto skaitmeninio sekimo poveikį darbo vietoje; informuoti darbuotojus ir konsultuoti su jais prieš diegiant skaitmenines technologijas, darančias poveikį darbo sąlygoms; užtikrinti, kad naujos darbo formos, pavyzdžiui, darbas platformose, nepažeistų darbuotojų teisių ir užtikrintų tinkamas darbo sąlygas (darbo grupės diskusijos);
4. imtis iniciatyvų, kuriomis būtų padedama remti nuotolinį darbą, pvz., suteikiant biuro patalpas, kuriose būtų galima naudotis patikimu sparčiu internetu ryšiu, ir rengti skaitmeninius mokymus bei suteikti išteklius ergonomiškai įrangai darbui namie (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 17 bei darbo grupės diskusijos);
5. nustatyti viešai prieinamą skaitmeninių rezultatų suvestinę, taip sukuriant reitingavimo sistemą, kuri parodytų ir palygintų dabartinį ES įmonių skaitmeninimo lygį (Vokietijos nacionalinis piliečių forumas);
6. sukurti stiprią ir konkurencingą skaitmeninę ekonomiką ir teisingai paskirstyti skaitmeninės pertvarkos naudą visoje Europoje, daugiausia dėmesio skiriant technologijoms ir inovacijoms, nes jos yra augimo varomoji jėga, skatinant pasaulinio lygio transformatyvius mokslinius tyrimus ir sudarant galimybes inovacijų ekosistemoms visuose regionuose, gerinant MVĮ ir startuolių veiklos aplinką ir didinant sąžiningas galimybes gauti finansavimą, taip pat panaikinant teisinę ar kitokią naštą, kuri trukdo tarpvalstybinei veiklai (Italijos nacionalinis piliečių forumas 1.3, darbo grupės diskusijos bei daugiakalbė skaitmeninė platforma);
7. kurti Europos vertybėmis grindžiamą duomenų infrastruktūrą; įgyvendinti principą „pirmiausia – skaitmeninis“ ir vienkartinio duomenų pateikimo principą ir sudaryti palankesnes sąlygas skaitmeninei ir saugiai prieigai prie duomenų inovacijų ir verslo tikslais; skatinti viešųjų paslaugų skaitmeninimą (darbo grupės diskusijos bei daugiakalbė skaitmeninė platforma);
8. visapusiškai išnaudoti patikimo ir atsakingo dirbtinio intelekto naudojimo potencialą, išnaudoti blokų grandinės technologijų ir debesijos paslaugų potencialą, nustatant apsaugos priemones ir standartus, kuriais būtų užtikrinamas skaidrumas ir sąveikumas, kuriamas pasitikėjimas, palengvinamas naudojimas ir vengiama diskriminuojančių arba šališkų algoritmų (darbo grupės diskusijos bei daugiakalbė skaitmeninė platforma);
9. skatinti naudoti atvirojo kodo programinę įrangą, jos naudojimą švietimui ir mokymams ir nemokamą prieigą prie valstybės finansuojamų mokslinių tyrimų ir programinės įrangos (darbo grupės diskusijos bei daugiakalbė skaitmeninė platforma);
10. sukurti bendrą Europos skaitmeninę tapatybę siekiant palengvinti tarpvalstybinius skaitmeninius sandorius ir paslaugas, taikant Europos standartų ir gairių sistemą, kurioje būtų numatytos būtinos apsaugos priemonės (darbo grupės diskusijos bei daugiakalbė skaitmeninė platforma);

⁹¹ Žr. ryšį su stipresnės ekonomikos darbo grupe.

27/4/2022

11. įvertinti galimybę skaitmeninti vartojimo ir mitybos gaminių informacinius dokumentus naudojant standartizuotą Europos programėlę, kuri suteiktų naudotojams patogesnę prieigą ir teiktų papildomos informacijos apie produktus ir gamybos grandinę (1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 16).

„Europos demokratija“

36. Pasiūlymas: piliečių informavimas, dalyvavimas ir jaunimas

Tikslas: užtikrinti didesnį piliečių dalyvavimą ir jaunimo įsitraukimą į demokratinius procesus Europos Sąjungos lygmeniu, kad būtų kuriama visapusiška pilietinė europiečių patirtis, užtikrinti, kad jų nuomonė būtų išklaudyta ir laikotarpiu tarp rinkimų ir kad jų dalyvavimas būtų veiksmingas. Todėl reikėtų apsvarstyti, kokia dalyvavimo forma būtų tinkamiausia kiekvienai temai, pavyzdžiui, imantis šių priemonių:

1. gerinant esamų ir naujų piliečių dalyvavimo mechanizmų veiksmingumą, laikantis ES *acquis*, geriau juos informuojant. Būtų puiku, jei visa informacija apie šias dalyvavimo erdves būtų centralizuota⁹² integruotoje oficialioje svetainėje, kurioje siūlomos įvairios funkcijos.⁹³ Turėtų būti sukurtas mechanizmas, skirtas politikos bei teisėkūros iniciatyvoms, kurios atsirado vykstant dalyvaujamosios demokratijos procesams, stebėti.⁹⁴ Dalyvavimo mechanizmai turėtų būti įtraukūs, o jų informacija pasiekti įvairių visuomenę. Dėmesys turėtų būti skiriamas turinio medžiagai, temoms ir moderatorių įgūdžiams. Į juos turėtų būti įtraukta apsvarstytos politikos poveikio, be kita ko, moterims ir pažeidžiamiems asmenims analizė;⁹⁵
2. padidinant ES institucijų ir jos piliečių bendravimo internetu ir ne internetu dažnumą, naudojant įvairiais komunikacijos priemones ir siekiant užtikrinti, kad piliečiai galėtų dalyvauti ES politikos formavimo procese, išreikšti nuomonę ir gauti grįžtamąją informaciją, taip pat parengiant ES pareigūnams skirtą chartiją dėl piliečių dalyvavimo;⁹⁶
3. pateikiant patogią naudoti skaitmeninę platformą, kurioje piliečiai galėtų dalytis idėjomis, pateikti klausimų ES institucijų atstovams ir išreikšti nuomonę svarbiais ES klausimais bei dėl pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų teisės aktų, visų pirmą susijusių su jaunimo reikalais. Naudojantis šia platforma taip pat turėtų būti įmanoma dalyvauti internetinėse apklausoje;⁹⁷
4. patobulinant ir supaprastinant esamus mechanizmus Europos, nacionaliniu ir vietos lygmenimis, siekiant padidinti jų saugumą, pasiekiamumą, matomumą ir įtraukumą;⁹⁸
5. į piliečių dalyvavimo procesą įtraukiant organizuotą pilietinę visuomenę ir regionų bei vietos valdžios institucijas ir esamas struktūras, pavyzdžiui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą (EESRK) ir Regionų komitetą (RK)^{99,100};
6. sukuriant už ES reikalus atsakingų vietos tarybų narių sistemą, kuri padėtų sumažinti atotrūkį tarp ES institucijų ir ES piliečių;¹⁰¹

⁹² Darbo grupės 3A ir 3B pakeitimai.

⁹³ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 32 ir 37; Belgijos, Prancūzijos ir Nyderlandų nacionaliniai forumai.

⁹⁴ Prancūzijos nacionalinis forumas.

⁹⁵ Darbo grupės pakeitimas Nr. 8, trumpesnė formuluotė.

⁹⁶ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 29.

⁹⁷ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 19 ir 32, Belgijos ir Prancūzijos nacionaliniai forumai ir Danijos nacionalinių renginių atstovas.

⁹⁸ Belgijos nacionalinis forumas.

⁹⁹ Darbo grupės 7B pakeitimas.

¹⁰⁰ Belgijos nacionalinis forumas.

¹⁰¹ Galutinė „Kantar“ ataskaita, p. 85.

7. periodiškai rengiant piliečių susirinkimus vadovaujantis teisiškai privaloma ES teise. Dalyviai turi būti atrenkami atsitiktine tvarka, taikant atstovavimo kriterijus, ir turėtų būti skatinama dalyvauti šiuose susirinkimuose. Prireikus bus teikiama ekspertų pagalba, kad susirinkimo nariai turėtų pakankamai informacijos svarstymams. Jei institucijos neapsvarsto rezultatų, toks jų sprendimas turėtų būti tinkamai pagrįstas;¹⁰² Piliečių ir pilietinės visuomenės dalyvavimas ir išankstinis dalyvavimas yra svarbus pagrindas, kuriuo remdamiesi išrinkti atstovai priima politinius sprendimus. ES grindžiama atstovaujama demokratija – vykstant Europos Parlamento rinkimams piliečiai suteikia aiškius įgaliojimus savo atstovams ir netiesiogiai reiškia savo nuomonę apie ES politiką;¹⁰³
8. teikti didesnę struktūrinę, finansinę ir kitokią paramą pilietinei visuomenei, ypač atstovaujančiai jaunimui, ir remti vietos valdžios institucijas steigiant vietos jaunimo reikalų tarybas.¹⁰⁴ Tai būtų galima pasiekti pasitelkiant konkretų Europos demokratijos veiksmų plano ramstį, skirtą pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių dalyvavimui, ir specialią pilietinės visuomenės strategiją;¹⁰⁵
9. teisės aktams pradėdant taikyti „jaunimo patikrinimo“ procesą, įskaitant ir poveikio vertinimą, ir konsultacijų su jaunimo atstovais mechanizmą tai atvejais, kai manoma, kad teisės aktai daro poveikį jaunimui;¹⁰⁶
10. stiprinant ES teisės aktų leidėjų ir pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimą siekiant išnaudoti ryšius tarp sprendimus priimančių subjektų ir piliečių, iš kurių sudarytos pilietinės visuomenės organizacijos;¹⁰⁷
11. apibendrinant piliečių dalyvavimo rezultatus ES chartijoje dėl piliečių dalyvavimo sprendžiant ES reikalus.

37. Pasiūlymas: piliečių informavimas, dalyvavimas ir jaunimas (antra dalis)

Tikslas: užtikrinti, kad Europos Sąjungą būtų lengviau suprasti ir ji būtų prieinamesnė, taip pat stiprinti¹⁰⁸ bendrą europinę tapatybę, visų pirma šiomis priemonėmis:

1. užtikrinant minimalų išprusimą ES ir ypač jos demokratinių procesų srityje, įskaitant Europos integracijos bei Europos pilietiškumo istoriją. Visų amžiaus grupių žmonėms turėtų būti suteiktos galimybės pasinaudoti tokiomis programomis, kurios turėtų būti kuriamos taip, kad būtų patrauklios ir tinkamos pagal amžių, pvz., sukuriant konkrečias programas bei mokomąją medžiagą, skirtas vaikams ir mokykloms,¹⁰⁹ taip pat pilietinės visuomenės organizacijoms, veikiančioms neformaliojo švietimo srityje;¹¹⁰
2. užtikrinant, kad visiems piliečiams būtų lengvai ir laikantis įtraukimo principo pasiekama patikima informacija apie ES. ES institucijos informuodamos piliečius turėtų vartoti suprantamesnę kalbą ir

¹⁰² 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 39, Belgijos 3-iasis nacionalinis forumas.

¹⁰³ Darbo grupės 10A pakeitimas, trumpesnė formuluotė.

¹⁰⁴ Danijos nacionalinių renginių atstovas.

¹⁰⁵ Darbo grupės 54C pakeitimas.

¹⁰⁶ Danijos nacionalinių renginių atstovas.

¹⁰⁷ Danijos nacionalinių renginių atstovas.

¹⁰⁸ Darbo grupės 15A pakeitimas, kompromisinė formuluotė.

¹⁰⁹ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 24, 36 ir 38, Belgijos nacionalinis forumas.

¹¹⁰ Darbo grupės 16C pakeitimas.

vengti biurokratinių terminų, kartu išlaikydamos pateikiamos informacijos kokybę bei patikimumą ir pritaikydamos teikiamą informaciją skirtingiems komunikacijos kanalams bei pagal auditorijos pobūdį.¹¹¹ Pavyzdžiui, jos turėtų apsvarstyti galimybę sukurti mobiliąją programėlę, kurioje aiškia kalba būtų pateikiama informacija apie ES politiką.¹¹² Turėtų būti itin stengiamasi užmegzti ryšius su jaunais žmonėmis pasitelkiant skaitmeninę žiniasklaidą, jaunimo judėjimus ir įvairius atstovus (organizacijas bei fizinius asmenis), paaiškinančius¹¹³ ES projektą,¹¹⁴

3. dažniau naudojant dirbtinį intelektą ir vertimo technologijas siekiant išvengti¹¹⁵ kalbos barjerų¹¹⁶, užtikrinant visų skaitmeninių priemonių prieinamumą ir tinkamumą naudoti neįgaliesiems;¹¹⁷
4. remiant ir palaikant laisvą, pliuralistinę ir nepriklausomą žiniasklaidą, skatinant žiniasklaidos priemones, įskaitant visuomeninius transliuotojus, visuomenines naujienų agentūras ir Europos žiniasklaidą, kad būtų reguliariau nušviečiami Europos reikalai, kartu gerbiant žiniasklaidos laisvę ir nepriklausomumą, kad būtų užtikrintas nuolatinis išsamus informavimas visose ES valstybėse narėse,¹¹⁸ stiprinant kovą su dezinformacija ir užsienio šalių kišimusi bei užtikrinant žurnalistų apsaugą;¹¹⁹
5. pasirūpinant, kad ES labiau priartėtų prie piliečių, tobulinant¹²⁰ kontaktinius punktus bei specialius centrus (vadinamuosius Europos namus), siekiant vietos lygmeniu piliečiams teikti išteklius, informaciją ir konsultacijas ES klausimais, taip pat atkreipti dėmesį į jiems rūpimus klausimus ir dalyvauti diskusijose su asociacijomis, kad būtų lengviau skleisti piliečių nuomonę Europos lygmeniu;¹²¹
6. imantis tolesnių veiksmų, kuriais sustiprinama bendra europiečių tapatybė, pavyzdžiui, pasitelkiant ES fondą, kurio lėšomis remiamas ES piliečių tarpusavio bendravimas internetu ir ne internetu (t. y. mainų programos, forumai, susitikimai) trumpuoju ir ilguoju laikotarpiais, kuriant bendrus sporto renginius bei komandas arba nustatant, kad Europos diena (gegužės 9 d.) visiems ES piliečiams būtų papildoma¹²² Europos ne darbo diena.¹²³

38. Pasiūlymas: demokratija ir rinkimai

Tikslas: sustiprinti Europos demokratiją įtvirtinant jos pagrindą, padidinant dalyvavimą Europos Parlamento rinkimuose, skatinant tarpvalstybines diskusijas Europos klausimais ir užtikrinant stiprų ryšį tarp piliečių ir jų išrinktų atstovų, visų pirma šiomis priemonėmis:

¹¹¹ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 33; Belgijos, Prancūzijos ir Nyderlandų nacionaliniai forumai.

¹¹² 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 26.

¹¹³ Darbo grupės 17 pakeitimas.

¹¹⁴ Belgijos nacionalinis forumas.

¹¹⁵ Darbo grupės 18A pakeitimas.

¹¹⁶ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 25.

¹¹⁷ Darbo grupės 18B pakeitimas.

¹¹⁸ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 31, Belgijos ir Nyderlandų nacionaliniai forumai.

¹¹⁹ 19A pakeitimas, performulavimas siekiant suderinti tekstą.

¹²⁰ Darbo grupės 21 pakeitimas, kompromisas.

¹²¹ Belgijos ir Prancūzijos nacionaliniai forumai.

¹²² Darbo grupės 23B pakeitimas.

¹²³ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 27, Belgijos nacionalinis forumas.

1. užtikrinant Sutartyse nustatytą ES vertybių, įskaitant teisinės valstybės principą ir stiprų socialinį modelį¹²⁴, kurios yra Europos demokratijos esmė, apsaugą. Palaikydama ryšius su jai nepriklausančiomis šalimis Europos Sąjunga pirmiausia turėtų stiprinti bendras demokratines vertybes savo viduje. Tik įgyvendinusi šį tikslą Europos Sąjunga, pasitelkdama diplomatiją ir dialogą, galėtų būti mūsų demokratinio modelio ambasadorė tose šalyse, kurios yra pasirengusios ir nori jį įgyvendinti;¹²⁵
2. ypatingomis aplinkybėmis surengiant visos ES referendumą, kurį visiems ES piliečiams itin svarbiais klausimais inicijuotų Europos Parlamentas;¹²⁶
3. iš dalies pakeičiant ES rinkimų teisės aktus siekiant suderinti Europos Parlamento rinkimų sąlygas (rinkimų teisės amžių, rinkimų datą, reikalavimus rinkimų apygardoms, kandidatams, politinėms partijoms ir jų finansavimui), taip pat pereinant prie balsavimo už Sąjungos lygmens tarpvalstybinius partijų sąrašus¹²⁷, į kuriuos būtų įtraukta kandidatų iš daugelio valstybių narių, atsižvelgiant¹²⁸ į ES valstybių narių piliečių šiuo klausimu išsakytą nuomonę.¹²⁹
 - Į Kai kurie Europos Parlamento nariai turėtų būti renkami pagal visos Europos Sąjungos kandidatų sąrašą, o kiti – valstybėse narėse.¹³⁰
 - Į Vykdam šią pertvarką taip pat turėtų būti siekiama palengvinti skaitmeninio balsavimo galimybes¹³¹ ir užtikrinti veiksmingas balsavimo teises neįgaliesiems¹³².
4. stiprinant ryšius tarp piliečių ir jų išrinktų atstovų, atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus bei piliečių norą, kad atstovai būtų jiems artimesni, ir jie jaustų, kad išrinkti Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų atstovai imasi konkrečių veiksmų jiems rūpimais klausimais.¹³³ Tai yra visuotinė problema ir visų amžiaus grupių žmonės turėtų būti įtraukiami.¹³⁴
 - Į ES piliečiai turėtų daryti didesnę įtaką renkant Komisijos pirmininką. Tai būtų galima pasiekti tiesiogiai renkant Komisijos pirmininką¹³⁵ arba taikant pagrindinių kandidatų sistemą.¹³⁶

¹²⁴ Darbo grupės 25C pakeitimas.

¹²⁵ Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 14.

¹²⁶ Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 18. Pastaba: piliečių atstovai paaiškino, kad jis turėtų būti kruopščiai įgyvendinamas ir naudojamas.

¹²⁷ Europos Komisijos atstovai paaiškino, kad tai turėtų būti įgyvendinama pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, o ne skubant.

¹²⁸ Darbo grupės 28 E, G ir H pakeitimai.

¹²⁹ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 16, Nyderlandų nacionalinio forumo rekomendacija Nr. 20. Nacionalinis forumas nesutarė dėl tarpvalstybinių sąrašų.

¹³⁰ Pagrįsta 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 16, diskusija darbo grupėje.

¹³¹ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 19 ir daugiakalbė skaitmeninė platforma.

¹³² Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas.

¹³³ Darbo grupės 32B pakeitimas.

¹³⁴ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 36, Belgijos ir Prancūzijos nacionaliniai forumai.

¹³⁵ Prancūzijos nacionalinis forumas (*Europos Komisijos pirmininko rinkimai remiantis visuotine rinkimų teise*); daugiakalbė skaitmeninė platforma (galutinė „Kantar“ ataskaita: *dalyje teikinių aptariami tiesioginiai Komisijos pirmininko rinkimai dalyvaujant piliečiams*).

¹³⁶ ES pozicija: *Europos Komisijos pirmininku turėtų būti renkamas pagrindinis Europos politinės partijos, Europos Parlamento rinkimuose gavusios didžiausią dalį balsų, kandidatas, sugebantis užsitikrinti daugumos Europos Parlamento narių palaikymą. Jei valdančiosios koalicijos daugumos balsų nepavyksta gauti, šios pareigos turėtų būti paskirtos kitam aukščiausiai sąraše esančiam kandidatui. Todėl Europos politinės partijos gali siūlyti kandidatus į Komisijos pirmininko pareigas*; Paulo Rangel: *siekiant sustiprinti pagrindinių kandidatų procesą*,

- J Europos Parlamentas turėtų turėti teisę inicijuoti teisės aktus, kad galėtų siūlyti¹³⁷ aptartinas temas ir vėliau priimti būtinus tekstus, vadovaudamasis rekomendacijomis, pateiktomis juos svarstant.¹³⁸
- J Europos Parlamentas turėtų spręsti dėl ES biudžeto, nes tokią teisę turi parlamentai nacionaliniu lygmeniu.¹³⁹
- J Politinės partijos, pilietinės visuomenės organizacijos ir profesinės sąjungos turėtų aktyviau vykdyti veiklą ir būti prieinamesnės, kad piliečiai labiau dalyvautų ES demokratinuose procesuose ir į juos įsitrauktų.¹⁴⁰ Tokie veiksmai taip pat paskatintų įtraukti ES temas į viešas diskusijas per politines partijas, organizuotą pilietinę visuomenę ir socialinius partnerius ne tik vykstant Europos Parlamento rinkimams, bet ir prieš nacionalinius, regioninius ir vietos rinkimus.¹⁴¹
Demokratija yra įsikūnijusi institucijose ir visuomenėje apskritai, be kita ko, darbo vietoje, socialiniams partneriams atliekant jų vaidmenį.¹⁴²

39. Pasiūlymas: ES sprendimų priėmimo procesas

Tikslas: patobulinti ES sprendimų priėmimo procesą siekiant užtikrinti ES pajėgumus imtis veiksmų, kartu atsižvelgiant į visų valstybių narių interesus ir piliečiams garantuojant skaidrų bei suprantamą procesą, visų pirma šiomis priemonėmis:

1. iš naujo įvertinant sprendimų priėmimo ir balsavimo taisykles ES institucijose, didžiausią dėmesį skiriant vieningo balsavimo problemai, dėl kurios labai sunku pasiekti susitarimą, kartu užtikrinant teisingą balsų svertinių verčių paskirstymo skaičiavimą, kad būtų apsaugoti mažų šalių interesai.¹⁴³
 - J Visiems klausimams, kurie dabar sprendžiami vieningu balsavimu, reikėtų taikyti kvalifikuotos balsų daugumos principą. Vienintelės išimtys turėtų būti naujų narių priėmimas į ES ir pagrindinių ES principų, išdėstytų Lisabonos sutarties 2 straipsnyje bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, pakeitimai;¹⁴⁴

Europos Parlamento ir Europos Vadovų Tarybos pozicijos turėtų būti apkeistos, o tai reiškia Sutarties pakeitimą – Parlamentas siūlytų, o Taryba patvirtintų Komisijos pirmininką; daugiakalbė skaitmeninė platforma (galutinė „Kantar“ ataskaita: kelete teikinių aptariami Komisijos pirmininko rinkimų ir Komisijos narių paskyrimo klausimai, įskaitant „Spitzenkandidaten“ sistemą); Europos jaunimo renginys (EYE), p. 23: kandidatai į Komisijos pirmininko pareigas neturėtų būti renkami per slaptas rinkimus laimėjusių partijų derybas. Turėtume sustiprinti vadinamąją „Spitzenkandidaten“ sistemą, pagal kurią kiekviena partija prieš rinkimų kampaniją paskelbia savo kandidatą, kuris būtų Komisijos pirmininkas tuo atveju, jei partija surinktų balsų daugumą. Aktyviai dalyvaudamas kampanijoje ir tiesiogiai bendraudamas su piliečiais, būsimasis pirmininkas galėtų tapti artimesnis Europos gyventojams; žr. taip pat diskusiją darbo grupėje.

¹³⁷ Darbo grupės 34C pakeitimas.

¹³⁸ Belgijos nacionalinis forumas (3.2), Prancūzijos nacionalinis forumas (11), daugiakalbė skaitmeninė platforma (galutinė „Kantar“ ataskaita: dėl Europos Parlamento pažymėtina, kad teikinių autoriai dažniausiai ragina suteikti jam realias teisėkūros iniciatyvos galias).

¹³⁹ Taryba nemano, kad pasiūlymas paremtas piliečių rekomendacija. Taigi jis neatitinka sutartos metodikos.

¹⁴⁰ Daugiakalbė skaitmeninė platforma (galutinė „Kantar“ ataskaita: pasak kito teikinių autoriaus, partijos turėtų būti prieinamesnės skirtingų kultūrų ar socialinės ekonominės padėties žmonėms).

¹⁴¹ Regionų komiteto atstovai darbo grupėje.

¹⁴² Darbo grupės pakeitimas Nr. 38, kompromisinė formuluotė.

¹⁴³ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 20.

¹⁴⁴ 4-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 21.

2. užtikrinant sprendimų priėmimo proceso skaidrumą ir taip suteikiant galimybes nepriklausomiems piliečių stebėtojams atidžiai stebėti sprendimų priėmimo procesą, garantuojant jiems platesnes¹⁴⁵ teises susipažinti su dokumentais, ir šiuo pagrindu kurti glaudesnius piliečių bei ES institucijų ryšius bei intensyvesnį dialogą.¹⁴⁶
 -) ES turi didinti savo sprendimų priėmimo proceso ir institucijų skaidrumą. Pavyzdžiui, Tarybos ir Europos Parlamento posėdžiai, įskaitant balsavimus, turėtų būti transliuojami internetu tokiu pat būdu. Tokiu būdu suinteresuoti piliečiai galėtų stebėti, kaip priimami ES sprendimai, ir reikalauti politikų bei politikos formuotojų atsakomybės.¹⁴⁷ Turėtų būti sustiprinta Europos Parlamento tyrimo teisė.
 -) ES sprendimų priėmimo procesas turėtų būti toliau plėtojamas, kad į jį labiau įsitrauktų nacionaliniai, regionų ir vietos atstovai, socialiniai partneriai ir organizuota pilietinė visuomenė.¹⁴⁸ Reikėtų stiprinti tarpparlamentinį bendradarbiavimą ir dialogą. Nacionaliniai parlamentai taip pat turėtų aktyviau dalyvauti Europos Parlamento teisėkūros procedūroje, pvz., dalyvaudami klausymuose.¹⁴⁹ Be to, aktyvesnis subnacionalinio lygmens ir Regionų komiteto dalyvavimas padeda geriau atsižvelgti į patirtį, įgytą įgyvendinant ES teisę.¹⁵⁰
3. apsvarstant galimybę pakeisti ES institucijų pavadinimus, kad jų funkcijos bei atitinkami vaidmenys ES sprendimų priėmimo procese būtų aiškesni piliečiams.¹⁵¹
 -) ES sprendimų priėmimo procesas turėtų būti grindžiamas aiškesne ir suprantamesne struktūra, panašia į nacionalines sistemas¹⁵², aiškiai atspindinčia galių pasidalijimą tarp Europos institucijų ir valstybių narių.¹⁵³
 -) Pvz., ES Taryba galėtų būti vadinama ES Senatu, o Europos Komisija – Vykdomąja ES Komisija;¹⁵⁴
4. stiprinant Europos Sąjungos politikos įgyvendinimo pajėgumus svarbiausiose srityse;¹⁵⁵

¹⁴⁵ Darbo grupės 43 pakeitimas.

¹⁴⁶ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 34, Nyderlandų nacionalinis forumas.

¹⁴⁷ Diskusija darbo grupėje, pagrįsta 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 34, Nyderlandų nacionalinis forumas, daugiakalbė skaitmeninė platforma (galutinė „Kantar“ ataskaita: *remiamas skaidrumo didinimas ir didesnis piliečių įsitraukimas į ES sprendimų priėmimo procesą*).

¹⁴⁸ Diskusija darbo grupėje (nacionalinių parlamentų ir Regionų komiteto pranešimai).

¹⁴⁹ Darbo grupės 45C pakeitimas.

¹⁵⁰ Darbo grupės 46B pakeitimas.

¹⁵¹ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 15.

¹⁵² Diskusija darbo grupėje, pagrįsta poreikiu, išreikštu 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijoje Nr. 15 „patikslinti ES institucijų funkcijas“, daugiakalbė skaitmeninė platforma (galutinė „Kantar“ ataskaita: *taip pat yra siūlymų gilinti dvejų rūmų teisėkūros veiklą ES*).

¹⁵³ Darbo grupės 48B pakeitimas.

¹⁵⁴ 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 15.

¹⁵⁵ Diskusijos darbo grupėje.

5. užtikrinant tinkamus pilietinio ir socialinio dialogo mechanizmus ir procesus kiekviename ES sprendimų priėmimo proceso etape – nuo poveikio vertinimo iki politikos formavimo ir įgyvendinimo;¹⁵⁶
6. pertvarkant Europos Sąjungos veikimo procedūras labiau įtraukiant socialinius partnerius ir organizuotą pilietinę visuomenę; stiprinant esamas struktūras siekiant geriau atspindėti ES piliečių poreikius ir lūkesčius sprendimų priėmimo procese, atsižvelgiant į jų svarbą Europos demokratiame gyvenime; tam stiprinant Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto institucinį vaidmenį ir suteikiant jam galių tarpininkauti ir užtikrinti dalyvaujamosios demokratijos veiklą, pavyzdžiui, struktūrinį dialogą su pilietinės visuomenės organizacijomis ir piliečių forumais. Gyvybinga pilietinė visuomenė yra neatsiejama demokratinio Europos Sąjungos gyvenimo dalis;¹⁵⁷
7. kai taikytina, atnaujinant diskusijas apie konstituciją, kad būtų lengviau suderinti mūsų vertybes. Konstitucija galėtų padėti padidinti tikslumą ir įtraukti piliečius bei susitarti dėl sprendimų priėmimo proceso taisyklių.¹⁵⁸

40. Pasiūlymas: SUBSIDIARUMAS

1. Aktyvus subsidiarumas ir daugiapakopis valdymas yra ES veikimo ir demokratinės atskaitomybės pagrindiniai principai ir esminės savybės.¹⁵⁹
2. ES turėtų peržiūrėti mechanizmą, kurį naudodami nacionaliniai parlamentai gali vertinti, ar nauji pasiūlymai dėl Europos lygmeniu teisėkūros procedūra priimamų aktų nesikerta su jų teisiniais įgaliojimais. Derėtų suteikti galimybę nacionaliniams parlamentams Europos lygmeniu siūlyti teisėkūros iniciatyvas. Tokių mechanizmų naudojimas taip pat turėtų būti išplėstas ir jie turėtų būti taikomi visiems ES regioniniams parlamentams, turintiems teisėkūros įgaliojimus.¹⁶⁰
3. Regionų komitetą reikia pertvarkyti taip, kad būtų naudojami tinkami dialogo su regionais, miestais ir savivaldybėmis kanalai, ir suteikti jam svarbesnį vaidmenį¹⁶¹ institucinėje architektūroje tais atvejais, kai svarstomi teritorinės svarbos klausimai.¹⁶²
4. Sistemingas subsidiarumo apibrėžties, dėl kurios bendrai susitartų visos ES institucijos, naudojimas galėtų padėti išsiaiškinti, ar sprendimai turi būti priimami Europos, nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu.¹⁶³

¹⁵⁶ Darbo grupės 52A pakeitimas.

¹⁵⁷ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, kompromisinė formuluotė.

¹⁵⁸ Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 35, Prancūzijos nacionalinis forumas ir darbo grupės pakeitimai kartu su 51C,D.

¹⁵⁹ Darbo grupės 53D pakeitimas.

¹⁶⁰ Diskusija darbo grupėje, nacionaliniai parlamentai.

¹⁶¹ Diskusija darbo grupėje, Regionų komitete ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitete; galutinė „Kantar“ ataskaita, p. 85.

¹⁶² Darbo grupės 58B pakeitimas.

¹⁶³ Darbo grupės 59B pakeitimas.

27/4/2022

5. Socialiniai partneriai ir organizuota pilietinė visuomenė turėtų būti labiau įtraukti į sprendimų priėmimo procesą, atsižvelgiant į jų svarbą Europos demokratiame gyvenime. Aktyvi visuomenė yra esminė demokratinio Europos Sąjungos gyvenimo dalis.¹⁶⁴

Raginame Europos Sąjungos institucijas paversti šios darbo grupės išvadas darbais ir veiksmingai jas įgyvendinti. Tai būtų galima pasiekti pasinaudojant Lisabonos sutartyje jau numatytomis galimybėmis ir, jei reikia, pateikus prašymą pradėti Europos konvento procedūrą.¹⁶⁵

¹⁶⁴ Diskusija darbo grupėje, socialiniai partneriai ir kiti dalyviai.

¹⁶⁵ Darbo grupės 63A pakeitimas, kompromisinė formuluotė.

„Migracija“

41. Pasiūlymas: teisėta migracija¹⁶⁶

Tikslas: stiprinti ES vaidmenį teisėtos migracijos srityje

Priemonės:

1. pradėti intensyvią komunikacijos kampaniją, kad ES piliečiai daugiau žinotų apie Europos užimtumo tarnybų (EURES) tinklą, ES imigracijos portalą ir trečiųjų šalių piliečių įgūdžių nustatymo ES šabloną, o ES įmonės dažniau prisijungtų prie šių platformų ir jomis naudotųsi įdarbindamos (6 rekomendacija);
2. sukurti Europos migrantų patekimo į ES darbo rinką subjektą arba išplėsti Europos užimtumo tarnybų bendradarbiavimo tinklo (EURES) įgaliojimus (7 rekomendacija ir Darbo grupės diskusijos), numatant galimybę remiantis tam tikrais vertinimo kriterijais internetu suderinti įgūdžių pasiūlą ir paklausą migranto išvykimo šalyje (9 rekomendacija ir Darbo grupės diskusijos). ES turėtų skatinti valstybes nares supaprastinti teisėtų migrantų priėmimo ir integravimo procesą ir jų galimybes patekti į darbo rinką, užtikrinant geresnį įvairių atitinkamų žinybų sąveikumą (darbo grupės diskusijos);
3. tobulinti „Mėlynosios kortelės“ direktyvą siekiant pritraukti tinkamos kvalifikacijos asmenis, kurių reikia ES ekonomikai (7 rekomendacija ir darbo grupės diskusijos), atsižvelgiant į protų nutekėjimo riziką (kaip 42 pasiūlymo 1 priemonėje);
4. skatinti harmoningai suvienodinti darbo sąlygas visoje Sąjungoje link aukštesnių standartų, siekiant kovoti su darbo sąlygų nelygybe bei užtikrinti efektyvią ES darbo jėgos migracijos politiką ir darbuotojų teises; atsižvelgiant į tai, stiprinti profesinių sąjungų vaidmenį nacionaliniu ir tarpvalstybiniu lygmeniu (28 rekomendacija ir darbo grupės diskusijos), bendradarbiaujant su darbdavių organizacijomis (plenarinio posėdžio diskusijos);
5. dėti daugiau pastangų informuoti ir šviesti valstybių narių piliečius su migracija ir integracija susijusiais klausimais (30 rekomendacija, LT 9 rekomendacija ir darbo grupės diskusijos).

42. Pasiūlymas: neteisėta migracija¹⁶⁷

Tikslas: stiprinti ES vaidmenį kovojant su visų formų neteisėta migracija ir stiprinti Europos Sąjungos išorės sienų apsaugą, kartu gerbiant žmogaus teises

Priemonės:

1. aktyviai dalyvauti šalių, kurios nėra Europos Sąjungos narės ir iš kurių atvyksta daug migrantų, ekonominiame ir socialiniame vystymesi, siekiant kovoti su pagrindinėmis migracijos priežastimis, įskaitant klimato kaitą, pavyzdžiui, pagal partnerystės susitarimus. Šie veiksmai turėtų būti skaidrūs ir duoti apčiuopiamų rezultatų, turinčių išmatuojamą poveikį, apie kuriuos turėtų būti aiškiai pranešta ES piliečiams (27 rekomendacija ir NL 3 rekomendacija bei darbo grupės diskusijos);

¹⁶⁶ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 4-asis Europos piliečių forumas Nr. 6, 7, 9, 28, 30; Lietuva Nr. 9

¹⁶⁷ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 4-asis Europos piliečių forumas Nr. 8 ir 27; Lietuva Nr. 10, Nyderlandai Nr. 3.

2. užtikrinti visų išorės sienų apsaugą didinant FRONTEX skaidrumą ir atskaitomybę bei stiprinant jos vaidmenį (8 rekomendacija ir darbo grupės diskusijos), taip pat pritaikyti ES teisės aktus toliau reaguojant į dabartinius neteisėtos migracijos iššūkius, pavyzdžiui, neteisėtą žmonių gabenimą, prekybą žmonėmis, seksualinį išnaudojimą, migrantais pasinaudojančių valstybių hibridinius išpuolius bei žmogaus teisių pažeidimus (LT 9 ir 10 rekomendacijos bei darbo grupės diskusijos).

43. [Pasiūlymas: neteisėta migracija \(antra dalis\)](#)¹⁶⁸

Tikslas: visose valstybėse narėse vienodai taikyti bendras pirminio migrantų priėmimo taisykles:

Priemonės:

1. parengti ES masto priemones, kuriomis užtikrinama visų migrantų, ypač nėščių moterų, vaikų, nelydimų nepilnamečių bei visų pažeidžiamų asmenų, sauga ir sveikata (10 ir 38 rekomendacijos bei darbo grupės diskusijos);
2. didinti finansinę, logistinę ir operatyvinę ES paramą (be kita ko, vietos ir regionų valdžios institucijoms bei pilietinės visuomenės organizacijoms) pirminio priėmimo valdymo veiksmams, kad būtų galima ES integruoti pabėgėlius ir teisėtus migrantus arba grąžinti į kilmės šalis neteisėtus migrantus (35 rekomendacija ir darbo grupės diskusijos).

44. [Pasiūlymas: prieglobstis, integracija](#)¹⁶⁹

Tikslas: stiprinti ES vaidmenį ir pertvarkyti Europos prieglobsčio sistemą remiantis solidarumo ir teisingo atsakomybės pasidalijimo principais

Priemonės:

1. priimti ES bendras taisykles, susijusias su tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimo valstybėse narėse procedūromis ir vienodai taikomas visiems prieglobsčio prašytojams. Šiomis procedūromis turės būti gerbiamas žmogaus orumas ir laikomasi tarptautinės teisės (29 rekomendacija bei IT 3.8 ir 4.4 rekomendacijos (p. 15), taip pat darbo grupės diskusijos). Kadangi priimant migrantus nacionaliniu lygmeniu dalyvauja įvairūs subjektai, ES turėtų skatinti valstybes nares supaprastinti ir pagreitinti šį procesą užtikrinant geresnį įvairių atitinkamų administracijų sąveikumą ir sukurti bendrą migrantų aptarnavimo centrą (vieno langelio principu veikiančią įstaigą arba atvykimo punktą), kad būtų supaprastintos nacionalinės administracinės procedūros (37 rekomendacija ir darbo grupės diskusijos);
2. pakeisti Dublino sistemą siekiant užtikrinti solidarumą ir teisingą atsakomybės pasidalijimą, įskaitant migrantų persikirstymą tarp valstybių narių. Taip pat galėtų būti numatyti kiti paramos būdai (33, 36, 37, 40 rekomendacijos; LT 2 rekomendacija; IT 3.8 rekomendacija (p. 15) ir NL 2 rekomendacija bei darbo grupės diskusijos ir plenarinio posėdžio diskusijos);

¹⁶⁸ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 4-asis Europos piliečių forumas Nr. 10, 35 ir 38.

¹⁶⁹ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 4-asis Europos piliečių forumas Nr. 31, 33, 36, 37, 38, 39 ir 40. Italija 3.8 ir 4.4 (p. 15) bei 5.6 (p. 11), Lietuva 2 ir 3, Nyderlandai 1 ir 2.

3. sugriežtinti Direktyvoje 2013/33/ES nustatytus minimalius prieglobsčio prašytojų priėmimo standartus, taikant griežtesnes teisėkūros priemones, kad būtų pagerinta priėmimo ir apgyvendinimo infrastruktūra (Europos piliečių forumo 31 rekomendacija ir IT 5.6 rekomendacija (p. 11) bei darbo grupės diskusijos);
4. ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas nėščioms moterims, vaikams, o ypač nelydimiems nepilnamečiams (38 rekomendacija ir darbo grupės diskusijos);
5. stiprinti ES prieglobsčio agentūros finansinius ir žmogiškuosius išteklius bei valdymo pajėgumus, kad ji galėtų koordinuoti ir valdyti prieglobsčio prašytojų perkėlimą ES valstybėse narėse, kad būtų pasiektas teisingas paskirstymas (36 ir 37 rekomendacijos, LT 3 rekomendacija bei darbo grupės diskusijos).

[45. Pasiūlymas: prieglobstis, integracija \(antra dalis\)¹⁷⁰](#)

Tikslas: tobulinti integracijos politiką visose valstybėse narėse

Priemonės:

1. ES užtikrinti (be kita ko, dalyvaujant vietos ir regionų valdžios institucijoms bei pilietinės visuomenės organizacijoms), kad kiekvienas prieglobsčio prašytojas ir pabėgėlis, vykstant leidimo apsigyventi procedūrai, lankytų kalbos ir integracijos kursus, dalyvautų profesiniuose mokymuose ir veikloje (32 rekomendacija ir FR 13 rekomendacija, taip pat darbo grupės diskusijos ir plenarinio posėdžio diskusijos);
2. jei įmanoma, norint stiprinti atitinkamą kvalifikaciją turinčių prieglobsčio prašytojų savarankiškumą, jiems turėtų būti suteikiama galimybė dalyvauti darbo rinkoje visoje ES (7 rekomendacija ir darbo grupės diskusijos).

¹⁷⁰ Piliečių rekomendacijos, kuriomis daugiausia grindžiamas pasiūlymas: 4-asis Europos piliečių forumas Nr. 7 ir 32; Prancūzija 13 pakeitimas.

„Švietimas, kultūra, jaunimas ir sportas“

46. Pasiūlymas: švietimas

Tikslas: ES ir jos valstybės narės turėtų siekti iki 2025 m. sukurti įtraukią Europos švietimo erdvę, kurioje visi piliečiai, įskaitant gyvenančius kaimo ir atokiose vietovėse, turėtų vienodas galimybes gauti kokybišką išsilavinimą ir mokytis visą gyvenimą. Šiuo tikslu Europos Sąjunga ir jos valstybės narės visų pirma turėtų imtis toliau išvardytų priemonių.

Priemonės:

1. koordinuoti visų skirtingų švietimo programų Europos Sąjungoje lygį pripažįstant nacionalinį, regioninį ir vietinį turinį ir sukurti glaudesnius švietimo sistemų ryšius, be kita ko, taikant diplomų lygiavertiškumo priemones.¹⁷¹ Reikėtų nustatyti patvirtintą būtinąjį pagrindinių dalykų ugdymo standartą, taikomą pradedant nuo pradinės mokyklos.¹⁷² Turėtų būti nustatyta pasidalijamoji kompetencija švietimo srityje bent pilietiškumo ugdymo srityje, o ES, įgyvendindama šią kompetenciją, neturi trukdyti valstybėms narėms naudotis savo kompetencija. Profesiniai laipsniai ir kvalifikacija turėtų būti patvirtinti ir abipusiškai pripažįstami visose ES valstybėse narėse.¹⁷³ Europos Sąjunga taip pat turėtų remti neformaliojo mokymosi ir savišvietos¹⁷⁴ bei jos paslaugas teikiančių jaunimo organizacijų, taip pat mokymosi užsienyje laikotarpių pripažinimą;
2. plėtoti perspektyvią švietimo sistemą ir mokymąsi visą gyvenimą Europoje, atsižvelgiant į visų asmenų teisę į nemokamą mokymą darbo vietoje, daugiausia dėmesio skiriant šiems dalykams:
 - pilietiniam švietimui apie demokratinius procesus, ES vertybes ir Europos istoriją.¹⁷⁵ Turėtų būti parengtas bendras modulis, kurio būtų mokoma visose valstybėse narėse. Siekiant geriau suprasti Europos integracijos procesą, taip pat reikėtų gerinti ekonominį raštingumą;¹⁷⁶
 - skaitmeniniams įgūdžiams;¹⁷⁷
 - gamtos mokslams, technologijoms, inžinerijai ir matematikai;¹⁷⁸
 - verslumui ir moksliniams tyrimams;
 - kritinio mąstymo vystymui. Reikėtų didinti gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, kad būtų užtikrintas saugumas internete ir kad kiekvienos valstybės narės piliečiai galėtų nepriklausomai įvertinti, ar informacija yra patikima, ar ne, taip pat atpažinti melagingas naujienas, tačiau tuo pat metu pasinaudoti interneto teikiamomis galimybėmis. Tai turėtų

¹⁷¹ Prancūzijos nacionalinio piliečių forumo 6 pakeitimas.

¹⁷² 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 37.

¹⁷³ Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 3. Prancūzijos nacionalinio piliečių forumo 6 pakeitimas.

¹⁷⁴ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 41.

¹⁷⁵ Darbo grupė Europos demokratijos klausimu šį aspektą aptarė išsamiau. Žr. 2-ojo Europos piliečių forumo rekomendaciją Nr. 24 ir Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacijas Nr. 1.1, 1.2 ir 2.12 bei Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendaciją dėl įtraukties politikos.

¹⁷⁶ Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija dėl įtraukties politikos.

¹⁷⁷ Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais šį aspektą aptarė išsamiau. Žr. 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijas Nr. 8 ir 34.

¹⁷⁸ Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija skatinti jaunimą studijuoti gamtos mokslų dalykus.

- būti įgyvendinama kaip konkretus pagrindinio ugdymo dalykas ir taip pat turėtų būti siūloma kitose viešosiose erdvėse visų amžiaus grupių piliečiams, vadovaujant ES įsteigta specialiai organizacijai ir remiantis geriausia valstybių narių patirtimi. ES turėtų užtikrinti, kad valstybės narės skirtas lėšas naudotų numatytiems tikslams;¹⁷⁹
- socialinių emocinių įgūdžių integravimui į visas mokyklų mokymo programas. Socialiniai emociniai įgūdžiai – tai: įsiklausymas vieniems į kitus, dialogo skatinimas, atsparumas, supratimas, pagarbą kitiems ir kitų vertinimas, kritinis mąstymas, savarankiškas mokymasis, išlikimas smalsiu, orientuotu į rezultatus;¹⁸⁰
 - visiems skirtoms galimybėms sužinoti apie aplinkosauginį tvarumą ir jo ryšį su sveikata. Biologinė įvairovė mokykloje turėtų tapti privaloma tema. Šis švietimas turėtų prasidėti mokykloje aptariant konkrečias temas, susijusias su visais ekologiniais klausimais, ir į jį turėtų būti įtrauktos ekskursijos siekiant parodyti aktualius realaus gyvenimo pavyzdžius, o ši veikla turėtų būti remiama pagal finansavimo programą.¹⁸¹
 - kovai su patyčiomis ir rasizmu.
3. remti mokytojų mokymą¹⁸², mokytis iš geriausios praktikos ir naudoti šiuolaikinius naujoviškus ir kūrybiškus mokymo metodus, kurie atspindi mokymo metodų pažangą, įskaitant praktinę veiklą, be kita ko, remiantis COVID-19 pandemijos ir kitų krizių pamokomis, taip pat propaguoti judumo galimybes;¹⁸³
 4. siekiant patenkinti visų vaikų ir šeimų švietimo poreikius, pirmenybę teikti prieigai prie aparatinės įrangos ir veiksmingam plačiajuosčio ryšio junglumui;¹⁸⁴
 5. sukurti informacijos platformą, kurios paskirtis būtų visoje ES keistis žiniomis ir patirtimi, kaupti informaciją apie tarpvalstybinius švietimo ir mokymo kursus ES, pristatyti geriausios praktikos pavyzdžius ir suteikti piliečiams galimybę pristatyti naujas idėjas tarpvalstybiniam mainams. Ji turėtų teikti mokomąją medžiagą apie klimato kaitą, tvarumą, aplinkos klausimus ir skaitmeninimą, taip pat teikti informaciją apie esamus specializuotus forumus svarbiausiomis temomis.¹⁸⁵ Ji galėtų būti teikiama kartu su finansavimo programa, skirta platformoje esančios informacijos naudojimui ir įgyvendinimui remti.

47. Pasiūlymas: Europos jaunimo klausimai

¹⁷⁹ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 33 ir 48. Darbo grupė skaitmeninės pertvarkos klausimais taip pat svarstė šį aspektą. Žr. 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendaciją Nr. 47 dėl saugaus naudojimosi internetu.

¹⁸⁰ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 5.

¹⁸¹ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 15 ir 18.

¹⁸² Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija „Europa pasaulyje“.

¹⁸³ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 18 ir 41 ir Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija dėl investicijų į mokytojų mokymą.

¹⁸⁴ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 17 visa perskirta darbo grupei skaitmeniniais klausimais.

¹⁸⁵ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 15, Vokietijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija sukurti „Informacinę platformą, skirtą ES mastu keistis žiniomis ir patirtimi“.

Tikslas: sutelkti ES ir jos valstybių narių dėmesį į konkrečius jaunimo poreikius įvairiose aktualiose politikos srityse, įskaitant Europos Sąjungos regioninę politiką, kad jaunimui būtų sudarytos kuo geresnės sąlygos mokytis, dirbti ir pradėti savarankišką gyvenimą, kartu įtraukiant jaunimą į demokratinį gyvenimą ir sprendimų priėmimo procesus, be kita ko, ir Europos lygmeniu Jaunimo organizacijoms tenka labai svarbus vaidmuo. Kad pasiektume šį tikslą, siūlome:

Priemonės:

1. suteikti jaunimui daugiau galimybių visais lygmenimis dalyvauti ir atstovauti demokratinuose ir sprendimo priėmimo procesuose, taip pat propaguoti esamas programas šioje srityje, be kita ko, organizuojant piliečių forumus, kuriuose dalyvautų ir vaikai mokyklose (pvz., 10–16 metų vaikai). Europos atstovai galėtų susitikti su moksleiviais jų mokyklose, kad nuo ankstyvo amžiaus piliečiai būtų artimesni Europai ir geriau ją suprastų.¹⁸⁶ Siekiant užtikrinti, kad visos ES lygmens politikos formavimas būtų vertinamas atsižvelgiant į jaunimo aspektą, reikėtų parengti ES jaunimo testą, kad būtų atliktas visų naujų teisės aktų ir politikos poveikio jaunimui vertinimas, įskaitant konsultacijas su jaunimu;
2. turėtų būti aptarta ir apsvaistyta galimybė leisti balsuoti Europos Parlamento rinkimuose nuo 16 metų amžiaus, kartu stiprinant pilietiškumo ugdymą ir švietimą apie ES. Nacionalinės politinės partijos turėtų užtikrinti, kad į Europos Parlamento rinkimų sąrašus būtų įtraukti ir jaunesni kandidatai;¹⁸⁷
3. siekiant geriau parengti jaunimą pradėti dirbti, suteikti galimybę vidurinių mokyklų moksleiviams (nuo 12 metų) rengti aukštos kokybės vizitus stebėjimo tikslais pelno ir ne pelno organizacijose, glaudžiai bendradarbiaujant mokykloms, vietos valdžios institucijoms ir atitinkamoms organizacijoms bei įmonėms.¹⁸⁸ Šie vizitai turėtų būti vertinami kaip platesnio profesinio orientavimo proceso formaliojo švietimo srityje dalis, kad jaunimas galėtų profesinio orientavimo tikslais pirmą kartą susipažinti su profesine darbo aplinka, taip pat apsvaistytą galimybę užsiimti verslu;
4. didesnis ES finansavimas pagal priemonę „NextGenerationEU“ taip pat turėtų būti skiriamas sustiprintai Europos Jaunimo garantijų iniciatyvai įgyvendinti, įskaitant didesnį įsipareigojimą, geresnę informavimo veiklą, pasiūlos kokybės gerinimą, visų valstybių narių finansavimą ir veiksmus, taip pat dalyvaujančių valdžios institucijų lygmenų tinkamumą. Atsižvelgiant į jaunimo organizacijų patirtį jaunimo poreikių srityje, nacionalinės vyriausybės turėtų glaudžiai bendradarbiauti su šiomis organizacijomis, kad užtikrintų veiksmingiausių iniciatyvos įgyvendinimą;
5. užtikrinti, kad jaunimo stažuotės ir darbas atitiktų kokybės standartus, be kita ko, susijusius su darbo užmokesčiu, kad jaunimui nebūtų mokamas vien minimalus darbo užmokestis ir nebūtų konkrečiai jaunimui taikomos bet kokios kitos diskriminacinės darbo teisės nuostatos, taip pat kad teisės priemonėmis būtų uždraustos neapmokamos stažuotės darbo rinkoje ir už formaliojo švietimo ribų;¹⁸⁹
6. užtikrinti tinkamą jaunimo gyvenimo lygį, įskaitant galimybę gauti socialinę apsaugą ir būstą. Jaunimui turėtų būti suteikta tokia pati socialinė apsauga kaip ir kitoms amžiaus grupėms. Taip pat turėtų būti

¹⁸⁶ Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija Nr. 6.1 ir Prancūzijos nacionalinio piliečių forumo 7 pakeitimas.

¹⁸⁷ Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija Nr. 7.2.

¹⁸⁸ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 4.

¹⁸⁹ Siūloma papildyti 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijas Nr. 1 ir 30, kurias nagrinėja darbo grupė stipresnės ekonomikos, socialinio teisingumo ir darbo vietų kūrimo klausimais.

sudarytos palankesnės sąlygos jaunimui gauti įperkama būstą, be kita ko, pasitelkiant ES finansavimą.¹⁹⁰

7. reikia specialių politikos priemonių, kad būtų išvengta protų nutekėjimo iš kai kurių ES regionų ir šalių dėl nepakankamų galimybių jaunimui, taip pat pasiekti, kad Europa taptų patrauklesnė siekiant užkirsti kelią Europos talentų ir darbo jėgos nutekėjimui į trečiąsias šalis ir kad nebūtų pakenkta teritorinei sanglaudai, ypačingai tose vietovėse, kurios netenka daug gabaus jaunimo, be kita ko, skiriant tam ES finansavimą;¹⁹¹
8. rimtos krizės (pvz., sveikatos krizės, karo) atveju turėtų būti gerai parengti planai su išsamiais scenarijais, kuriuos būtų galima iš karto lanksčiai taikyti, kad būtų kuo labiau sumažintas poveikis jaunimui jo studijų, profesinio mokymo, perėjimo į darbo rinką ir psichinės gerovės srityse.¹⁹²

48. Pasiūlymas: kultūra ir mainai

Tikslas: siekdamas skatinti mainų kultūrą ir puoselėti europinę tapatybę bei Europos įvairovę įvairiose srityse, valstybės narės, remiamos Europos Sąjungos, turėtų imtis toliau nurodytų priemonių.¹⁹³

Priemonės:

1. skatinti Europos fizinius ir skaitmeninius mainus įvairiose srityse, be kita ko, švietimo mainus, porinę veiklą, keliones ir profesinį judumą (įskaitant mokytojų ir vietos lygmenimis išrinktų politikų judumą). Tokie mainai visose valstybėse narėse turėtų būti prieinami visiems, nepaisant asmenų amžiaus, išsilavinimo lygio, kilmės ir finansinių išteklių.¹⁹⁴ Siekdama šio bendro tikslo, ES turėtų, be kita ko, stiprinti esamas ES lygmens mainų ir judumo programas, pavyzdžiui, Europos solidarumo korpusą, „Erasmus+“ ir „DiscoverEU“, ir užtikrinti platesnį ir įvairesnį dalyvavimą šiose programose, taip pat apsvarstyti galimybę įtraukti ir naujus elementus, pavyzdžiui, papildomą pilietinės tarnybos tikslą, įgyvendinamą vykdant savanorišką veiklą (Europos solidarumo korpuse), ir vadinamuosius kultūros pasus (taikomus pagal programą „DiscoverEU“). Vietos ir regionų valdžios institucijos, organizuojant Regionų komitetui, atlieka svarbų vaidmenį šioje srityje;
2. nuo ankstyvo amžiaus skatinti daugiakalbystę kaip tiltą į kitas kultūras. Mažumų ir regioninėms kalboms reikalinga papildoma apsauga, atsižvelgiant į Europos Tarybos konvenciją dėl mažumų kalbų ir Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. ES turėtų apsvarstyti galimybę įsteigti Europos lygmeniu kalbų įvairovę skatinančią instituciją. Nuo pradinės mokyklos turėtų būti

¹⁹⁰ Siūloma papildyti 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendaciją Nr. 25, kurią nagrinėja darbo grupė stipresnės ekonomikos, socialinio teisingumo ir darbo vietų kūrimo klausimais.

¹⁹¹ 4-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 28, Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo („Mūsų kultūros, jaunimo ir sporto vizija“) rekomendacija Nr. 1, Prancūzijos nacionalinio piliečių forumo 6 pakeitimas.

¹⁹² 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 6.

¹⁹³ Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo („Mūsų kultūros, jaunimo ir sporto vizija“) rekomendacija Nr. 2.

¹⁹⁴ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 36, Prancūzijos nacionalinio piliečių forumo 6 pakeitimas, Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacijos Nr. 2.10 ir 2.11, Vokietijos nacionalinis piliečių forumas „Didesnių galimybių studentų mainams Europoje sudarymas“, Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo („Mūsų kultūros, jaunimo ir sporto vizija“) rekomendacijos Nr. 1 ir 3, Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija „Rytų ir Vakarų sankryžos vaidmuo, kultūrinių mainų ir bendrų kultūrinių iniciatyvų skatinimas“.

privaloma, kad vaikai kuo geriau išmokytų aktyviai naudoti ES kalbą, kuri nėra jų gimtoji. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas Europos piliečiams bendrauti su platesnėmis kitų europiečių grupėmis ir stiprinant Europos sanglaudą, valstybės narės turėtų skatinti, kad pasienio regionuose būtų mokomasi kaimyninių ES valstybių narių kalbų ir kad būtų pasiektas sertifikatais patvirtinamas anglų kalbos lygis;¹⁹⁵

3. sudaryti galimybes Europos kultūrų mainams, suburti žmones ir kurti jų bendrą europinę tapatybę, pavyzdžiui, organizuojant renginius ir susibūrimus, kuriuose dalyvautų visos tikslinės grupės ir kurie vyktų įvairiose vietose. Keletas konkrečių pavyzdžių – rengti Pasaulines meno dienas¹⁹⁶, Europos parodas, įskaitant šviečiamuosius renginius, arba paskelbti Europos dieną (gegužės 9 d.) Europos valstybine švente visiems ES piliečiams.¹⁹⁷
4. apsaugoti Europos kultūros paveldą¹⁹⁸ ir kultūrą, be kita ko, pripažįstant vietos ir regionų kultūros ir gamybos ypatumus¹⁹⁹, vykdant naujas iniciatyvas, skirtas Europos paveldui apsaugoti ir pagerbti, judumą mainams kultūros paveldo srityje skatinti, taip pat skatinant esamas priemones, pavyzdžiui, programą „Kūrybiška Europa“, naująjį europinį bauhausą, susigiminiavusių miestų programas ir Europos kultūros sostines, laikantis darnaus vystymosi tikslų;
5. imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad kultūros srities specialistai būtų pakankamai apsaugoti ES lygmeniu, ypač kilus būsimums krizėms, priimant Europos lygmens teisinį statutą.

49. Pasiūlymas: Sportas

Tikslas: sportas itin svarbus mūsų visuomenėms, nes reikia ginti mūsų vertybes, užtikrinti sveiką gyvenimą ir senėjimą, skatinti mainų kultūrą ir vertinti Europos paveldo įvairovę. Todėl valstybės narės, remiamos Europos Sąjungos, turėtų siekti toliau nurodytų priemonių.

Priemonės:

1. akcentuoti vertybes, visų pirma lyčių lygybę, teisingumą ir įtraukumą, kurios gali būti konkrečiai atspindėtos ugdymo procese vykdant sporto veiklą;
2. didinti informuotumą apie sporto ir fizinio aktyvumo naudą sveikatai;²⁰⁰
3. sporto veiklą įtraukti į ES lygmens mainų ir judumo programas;²⁰¹
4. daugiau dėmesio skirti ne tik profesionaliam ir komerciniam sportui, bet ir vietos bei tradiciniam sportui, kuris yra Europos kultūrų įvairovės ir kultūros paveldo propagavimo aspektas, taip pat remti sportą neprofesinėje aplinkoje;

¹⁹⁵ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacijos Nr. 32 ir 38, Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo („Mūsų kultūros, jaunimo ir sporto vizija“) rekomendacija Nr. 3.

¹⁹⁶ Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija „Europa pasaulyje“.

¹⁹⁷ Prancūzijos nacionalinio piliečių forumo 7 pakeitimas, Belgijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacijos Nr. 2.5, 6.1 ir 8.7, Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija dėl Europos vertybių, kultūrinių ir regioninių ypatumų stiprinimo.

¹⁹⁸ Nyderlandų nacionalinio piliečių forumo („Mūsų kultūros, jaunimo ir sporto vizija“) rekomendacija Nr. 2.

¹⁹⁹ Italijos nacionalinio piliečių forumo rekomendacija dėl XX a. gamybos modelio atsisakymo.

²⁰⁰ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 29.

²⁰¹ 1-ojo Europos piliečių forumo rekomendacija Nr. 36.

27/4/2022

5. kartu skatinti europinės tapatybės demonstravimą organizuojant daugiau ES lygmens sporto renginių, kuriant ES sporto komandas arba demonstruojant ES vėliavas arba simbolius Europos sporto renginiuose;
6. daugiau investuoti į komunikacijos pastangas, pavyzdžiui, Europos sporto savaitę, siekiant užtikrinti, kad piliečiai iš visos ES galėtų kartu pasinaudoti pavyzdinėmis galimybėmis.